

לקוטי תורה המבואר

מאמרים
על פרשיות התורה ומועדי השנה

מלוקטים מספרי
תורה אור ולקוטי תורה

ד"ה אלה מסעי בני ישראל (הב')

ביאור ענין יציאת מצרים ע"י מ"ב מסעות בעבודת האדם

מחולק לסעיפים עם פיסוק מלא,
בהוספת ביאורים, פיענוחים, הערות וציורים

פרשת מסעי

שנה ג' | גליון קי"ב

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה

©
כל הזכויות שמורות
למערכת ליקוטי תורה המבואר

הרב לוי געלב
עורך ראשי

הרב מנחם דאברוסקין – הרב ברוך וילהעלם
עורכים

בשורה טובה

לשמוע ולהוריד אלפי שיעורים בחסידות, בתניא, דרך מצותיך,
לקוט"ת ותו"א ועוד, באודיו או בכתב
נא לבקר באתר החדש והמפואר אוצר החסידות
otzerhachassidus.com

לקבל הגיליונות באימייל או להקדיש הגיליונות הבאים
(+1) 718-650-6295
LikuteiTorah@otzerhachassidus.com

לפרטים אודות מוקדי ההפצה בארה"ק וכן להשתתף בהוצאת ההפצה בארה"ק
050-4109309
L109309@gmail.com

יו"ל ע"י

הרב לוי געלב
(+1) 310-938-4016
info@maamaronline.com

מכון לעבדך באמת
בארה"ב (+1) 718-650-6295
בארה"ק 050-4109309
info@otzerhachassidus.com

פתח דבר

בשבה והודיה לה', מוגש בזה לפני ציבור הלומדים, מאמר "ד"ה אלה מסעי בני ישראל", בסדרת "לקוטי תורה המבואר", שהוא פירוש וביאור על מאמרי חסידות דפרשיות השבוע ומועדי השנה, מלקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה לרבינו הזקן נבג"מ זצוקללה"ה. ומטרתו להקל בלימוד ה'חסידישע פרשה' בכל שבוע.

הביאור מבוסס על המאמרים המיוסדים על דרוש זה וכן על עוד 'הנחות' מאותו הדרוש (כגון: מספר מאמרי אדמו"ר הזקן, תורת חיים, מאמרי אדמו"ר האמצעי, אור התורה וכו'). כמו כן נכתבו "ביאורי מושגים" - הסברה רחבה של מושגים יסודיים בחסידות, המופיעים במאמר.

גם ביאורי המושגים מיוסדים על מקומות אחרים בדא"ח אשר שם מבואר הענין באריכות וביאור יותר (כידוע ש'דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר').

כפי שנראה לעין הקורא, נשתפרו הקונטרסים בתוספת מרובה על העיקר ממה שהיו, בעריכת המאמרים ע"י צוות משפיעים שיחי', עימוד ועיצוב חדש, וגם הגהה יסודי שיהיה נקי ומנופה מכל טעותי הדפוס, ועוד הרבה תיקונים אשר כל הרואה יאמר ברקאי.

לבקשת רבים, ניתן לקבל הקונטרסים מדי שבוע בשבוע באימייל, לקבלו נא לשלוח אימייל לכתובת: subscription@otzerhachassidus.com, וכן אפשר להוריד את הקונטרס, וכמו כן גם הקונטרסים האחרים שי"ל על ידינו בכתובת: otzerhachassidus.com.

כבר אמר דוד המלך ע"ה "שגיאות מי יבין", יתכן כי נפלו אי הבנות בעניינים המבוארים או טעותי הדפוס וכדומה. על כן שטוחה בקשתנו בפני ציבור המעיינים בקונטרס - לשלוח את הערותיהם ונתקנם בבוא העת אי"ה.

כתובת למשלוח הערות: likuteitorah@otzerhachassidus.com

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

כ"ב תמוז - ה'תשע"ד

בברכת שבתא טבא

הרב לוי געלב

מכון לעבדך באמת

ד"ה
אלה מסעי בני
ישראל (הב')

ביאור ענין יציאת מצרים ע"י
מ"ב מסעות בעבודת האדם

תוכן המאמר

פרק א

אופן קבלת חיות הקליפות מבחינת המדבר, בבחינת שתיקה.....ז

פרק ב

פירוש הפנימי בכך שהאדם נברא ב'צלם' ו'דמות' שלמעלה.....י

פרק ג

הטעם למ"ב מסעות דווקא כדי לצאת ממצרים; מדוע המסעות הן ע"י בחינת משה.....יג

פרק ד

ביאור הפיכת המידות כפי שהן בהתכללות בחסד ובגבורה.....טז

פרק ה

ההפרש בין בירור מ"ט מידות בספירת העומר לבין בירור מ"ב מידות בהעבודה של יציאת מצרים.....כה

פרק ו

יישוב הקושיות: מה הצורך בבחינת אהרן ליציאת מצרים, מהו 'ויסעו ויחנו', מהי בחינת ירדן וריחו.....כו

ב"ה. לקו"ת פ' מסעי, ד"ה אלה מסעי בני ישראל [פח, ג - פט, ב]

פרשה מסעי

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן. פח ג
להבין לשון אלה מסעי שהוא לשון רבים וכתוב אשר יצאו מארץ
מצרים, והרי מארץ מצרים הוא רק יציאה ונסיעה ראשונה שנסעו מרעמסס
לסוכות, גם להבין מהו ביד משה ואהרן, וגם שהרי קצת המסעות היו אחרי
מות אהרן, וגם להבין כל ענין מ"ב מסעות, ויסעו ויחנו, ויהי בנסע הארץ
ויאמר משה קומה ה' וכו' וינסו משנאיך מפניך ובנחה יאמר שובה ה' כו',
ועיקר נסיעתם היה לבוא לירדן וריחו.

פרק א

אופן קבלת חיות הקליפות מבחינת המדבר, בבחינת
שתיקה

"אלה¹ מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ
מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן"².

[מדייק ומקשה על הכתוב:]

להבין לשון "אלה מסעי", שהוא לשון רבים,
וכתיב "אשר יצאו מארץ מצרים" - היינו,
שמפורט כאן המסעות שעל ידם יצאו מארץ
מצרים, והרי מארץ מצרים הוא רק יציאה
ונסיעה ראשונה, שנסעו מרעמסס לסוכות -
ואם כן מדוע נאמר 'אלה מסעי' לשון רבים,
שהרי יצאו ממצרים בנסיעה אחת בלבד!

גם להבין מהו "ביד משה ואהרן" - מדוע יש
צורך להזכיר שיציאה זו היתה ביד משה ואהרן.
וגם, שהרי קצת המסעות היו אחרי מות אהרן³

- ואם כן, לא יתכן לומר, לכאורה, ש'אלה מסעי'
היו 'ביד משה ואהרן', שמקצתן היו לאחר מות
אהרן!

וגם להבין כל ענין מ"ב מסעות - [שתוכנן
הכללי הוא] 'ויסעו', 'ויחנו'. "ויחי בנסע הארץ,
ויאמר משה: קומה ה' וכו' [ויפצו איביך], וינסו
משנאיך מפניך. ובנחה יאמר: שובה ה' כו'
[רבבות אלפי ישראל]"⁴.

- כלומר, מה היתה המטרה הפנימית והרוחנית
של מסעות אלו - (הן הנסיעות והן החניות).
ומדוע היו מ"ב מסעות דווקא. וכן מהי המשמעות
בכך שבכל נסיעה היה משה אומר 'קומה ה'
ויפצו איביך, וינסו משנאיך מפניך, ומדוע
כאשר חנו מנסיעתם אמר 'שובה ה' רבבות אלפי
ישראל'.

ועיקר נסיעתם היה לבוא לירדן וריחו - ויש
להבין על פי פנימיות העניינים מדוע העיקר

1. הביאור של דרוש זה מיוסד על מאמרים אלו:
מאמרי אדה"צ הנחת הר"פ ע' קו. והביאור שלאחרי
ע' קי.

2. במדבר לג, א.

3. ביאור שאלה זו בהע' 98.

4. במדבר י, לה-לו.

הנה המדבר שהלכו בו בני ישראל נקרא מדבר העמים, וכתוב המוליך במדבר כו' נחש שרף ועקרב^א, שכל הקליפות מקבלים חיותם מן המדבר הנזכר לעיל. והנה כנסת ישראל נקראת בשם רחל, כדכתיב רחל מבכה על בניה, וכתוב כרחל לפני גזויה נאלמה, כי כל הבהמות אינם נגזזים כי אם הרחלים וגם שמניחה את עצמה ליגזו ואינה מבעטת. והענין דהנה כתיב

והתכלית של כל נסיעתם הי' לבוא לירדן יריחו, על מה רומז מקום זה.

[תחילה מבאר מהי בחינת המדבר, ולפי זה יובן מדוע נסעו במדבר, ומדוע מ"ב מסעות דווקא:]

הנה, המדבר שחלכו בו בני ישראל נקרא 'מדבר העמים'⁵ - "שכל העמים שרש קבלת חיותם הוא מן המדבר הנ"ל" (מאה"ז הנחת הר"פ).

וכתיב "המוליך במדבר כו' [הגדל והנזר], נחש שרף ועקרב^א, שכל הקליפות - נחש שרף ועקרב, רמז לג' קליפות הטמאות⁶ - מקבלים חיותם מן המדבר הנזכר לעיל - 'מדבר העמים', "לכן נקרא 'מדבר העמים', כי העכו"ם, אשר שרשם מג' קליפות הטמאות, הם מקבלים שפעם ממדבר הנ"ל, אשר שם נחש' שרף' ועקרב, משכן ג' קליפות הנ"ל [הטמאות]."

והנה, 'כנסת ישראל' - מלכות דאצילות, מקור נשמות ישראל⁷ - נקראת בשם 'רחל'⁸, כדכתיב⁹

"רחל מבכה על בניה" - לפי פשוטו הכוונה לרחל אמנו, שהיא בוכה על בניה בני ישראל שגלו לבין האומות. ולפי פנימיות הדברים, רחל אמנו קאי על האמה העליונה, מלכות דאצילות שהיא השורש של נשמות ישראל, בניה, והיא בוכה עליהן, כביכול, מחמת גודל ירידתן למטה.

[ומוסיף ביאור מדוע כנסת ישראל מכונה

רחל דווקא:]

וכתיב¹⁰ - על בחינה זו - "כרחל לפני גזויה נאלמה" - כרחל ששותקת לפני אלו הגוזזים את צמרה, כי כל הבהמות אינם נגזזים, כי אם הרחלים, וגם - יתירה מזו, שמניחה את עצמה ליגזו, ואינה מבעטת - אלא שותקת (נאלמה).

והענין - לבאר המשמעות הפנימית בכך:

[נקודת הביאור בזה היא: 'גוזזיה' של

ה'רחל' - מלכות - הם הקליפות המקבלות

את חיותן גם כן מספירת המלכות (שהרי

'מלכותן מלכות כל עולמים'¹¹, חיות כל

הנחות צמח צדק

א. דברים ח' ט"ו.

5. יחזקאל כ, לה.

6. ראה לקו"ת נשא כ, א. מאמרי אהד"א במדבר ח"א ע' קסז.

7. מקור נשמות ישראל הוא מספירת המלכות דאצילות וזהו שמלכות נקראת גם בשם 'אימא', כי כשם שהאם מקבלת את ההשפעה מהאב ומגדלת את הוולד ואח"כ מולידה אותו להיות ילד חי, כך בחי' המלכות מקבלת את ההשפעה מהספירות שלמעלה, וממשיכה השפעה זו למטה. וכך כל נשמה בטרם ירידתה למטה

בסדר השתלשלות העולמות עד שמתלבשת בגוף גשמי היא נמצאת ב'עיבור' בבחי' מלכות דאצילות, ועל ידי שהייתה שם נעשית מציאות נשמה פרטית, ששייכת לרדת ולהתלבש בגוף האדם. (ראה תניא אגה"ק ע' 260).

8. זח"ב כט, ב.

9. ירמ' לא, יד.

10. ישע' נג, ז.

11. תהלים קמה, יג.

ומלכותו בכל משלה, שאפילו החיצונים מקבלים חיותם מבחינת מלכות, רק שכל חיותם אינו אלא מבחינת שערות, וכמו למשל שהשערות הם בחינת חיצוניות ואינם ממחות ועצמות כנראה בחוש שאין שום הרגשת כאב מגזיזות וחתיכות השערות רק שיניקתם מעצמיות, וכן כל החיצונים אינם מקבלים חיותם מפנימיות מדת מלכותו יתברך כי אם מבחינת שערות ואף גם זאת אינם אלא לאחר גזיזתן, וזהו כרחל לפני גזיזה נאלמה, לפני גזיזה דוקא נאלמה, כמו שכתוב נאלמתי דומיה, שבחינת הדיבור שבעשרה מאמרות הוא

(משא"כ בחיתוך אבר יש הרגשת כאב מפני שיש בו חיות רב).

רק שיניקתם מעצמיות - אמנם השערות יונקות מעצמיות הנפש, אבל החיות הנשפעת בהן בפועל היא חיצונית ומועטת.

וכן - בנמשל - כל ה'חיצונים' אינם מקבלים חיותם מפנימיות מדת מלכותו יתברך, כי אם מבחינת 'שערות' - מחיות חיצונית הנמשכת ממנה, ואף גם זאת, אינם אלא לאחר גזיזתן - דהיינו, שנוסף לכך שחיותם נמשכת מחיצוניות המלכות, שזה בחי' שערות. הנה יתירה מזו, שמקבלים חיותם רק לאחר שנבדלת ונפרדת משרשה, היינו, שעל ידי ריבוי הצמצומים העלמות והסתרים לא נרגש מקור הקדושה בחיות זו.

וזהו "כרחל" (מלכות, כנסת ישראל) לפני גזיזה נאלמה, "לפני גזיזה" דוקא - הקליפות - 'נאלמה' - דווקא בהיות המלכות משפיעה חיות להקליפות היא שותקת (נאלמה), שאין כאן בחי' דיבור וגילוי שפע אל הזולת, אלא השפעה חיצונית ומועטת ביותר, כנ"ל.

כמו שכתוב¹⁶ "נִאֲלַמְתִּי דוֹמִיָּה" - דוד המלך,

העלמות, כולל הקליפות, נמשכת מספירת המלכות). אך, הדרך בה הן מקבלות ממלכות היא בדרך 'שערות', כמו שערות הכבש, היינו, השפעה חיצונית ומצומצמת ביותר. וזהו שהרחל שותקת (נאלמה) בהיותה משפיעה חיות להקליפות, היינו, שבשפע זה אין התגלות אלקות, אלא הארה נעלמת ומצומצמת ביותר].

דהנה, כתיב¹² "וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה", שאפילו ה'חיצונים' (הקליפות)¹³ מקבלים חיותם מבחינת מלכות - שהרי היא מושלת על הכל על ידי כך שמשפיעה לכולם את חיותם.

[אך, בודאי יש הבדל בין קבלת החיות של הקליפות, לקבלת החיות של שאר דברים, וזהו שהולך ומבאר:]

רק שכל חיותם אינו אלא מבחינת שערות¹⁴ - חיצוניות השפע האלקי, אור מועט ומצומצם ביותר.

וכמו למשל שהשערות הם בחינת חיצוניות¹⁵ - נמשכת בהם חיות חיצונית ומועטת ביותר מהנפש, ואינם ממחות ועצמות, כנראה בחוש, שאין שום הרגשת כאב מגזיזות וחתיכות השערות - מפני מיעוט החיות הנמצאת בהם

12. תהלים קג, יט.

13. הקליפות נקראות 'חיצונים' מאחר שהן מחוץ לתחום הקדושה, וכן, כפי שיבואר בסמוך, כיון שמקבלות את חיותן משפע אלקי חיצוני ומצומצם.

14. עניין השערות נתבאר בזהר ח"ג ע' קכח, ב. ח"ג קלג,

ב. ובספר קהלת יעקב ערך שערות. מאמרי אדה"ז עניינים ע' קיח ואיל. סה"מ תרמ"ו-תר"נ (לכ"ק אדמו"ר מהרש"ב) ע' שז ואילך. סה"מ להצ"צ מצות תגלחת המצורע.

15. ראה המשך תער"ב ח"א ע' רנח, רפח.

16. תהלים לט, ג.

בבחינת שתיקה ודומיה שאין מקבלים חיות מעשרה מאמרות עצמם כי אם על ידי לבושים ושערות המסתירים על בחינת הדיבור.¹⁷

והנה כל המ"ב מסעות היו בכדי שינוסו משנאיו לבלתי יהיה להם שום יניקה בו, והיינו על ידי נסיעת בני ישראל דוקא, בהיות שנבראו בצלמו ודמותו וכמו שכתוב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים וכו', וכתוב אדם אתם קרוים אדם, ולכן הכל תלוי במעשה בני ישראל.

מרכבה לספירת המלכות¹⁷, אמר על עצמו נאלמתי דומיה, ענין שתיקה, כפי שממשיך לבאר.

[כלומר:]

שבחינת הדיבור - הגילוי האלקי - שב'עשרה מאמרות' - במלכות (רחל), כי 'מלכות פה', וכתוב¹⁸ 'בדבר מלך שלטון', הוא בבחינת שתיקה ודומיה - העלם, שאין [החיצונים] מקבלים חיות מ'עשרה מאמרות' עצמם - בהם יש חיות אלקית גלויה, כי אם על ידי לבושים ושערות - צמצומים גדולים והעלמות והסתרים רבים - המסתירים על בחינת הדיבור.¹⁹

פרק ב

פירוש הפנימי בכך שהאדם נברא ב'צלם' ו'דמות' שלמעלה

[ועתה יבאר מה מטרת המסעות (כפי

שהקשה בתחילת המאמר):]

הנהות צמח צדק

ב. ועמ"ש מזה בר"ה והיה אור הלבנה גבי ענין מהרה ישמע בו' קול כלה [לקו"ת צו ט, ב] - וזה לשונו שם: "והענין הדנה אנו אומרים מהרה ישמע בו' קול חתן וקול כלה, כי האידנא ליכא קול כלה כמ"ש נאלמתי דומיה ונחל נאלמה שאין לה בחי' דבור בקול והיינו שאין גילוי לבחי' דבור כי כל העולמות ב"ע אין ערוך לך והוא קדוש ומובדל ואין הדבור שהוא אלקות מתגלה בהם כמו שהוא באצילות בבחינת א"ס כו', (ועיין בע"ח שמ"ט פ"ב וע"ז החשמל סוכבו הנוגה הקליפה הרביעית קול דממה דקה בחשאי וז"ס חש מחשמל עכ"ל, והיינו שהסתר והעלם דק"ג גורמים שלא יתגלה בחי' הדבור עליון וזהו חש לשון שתיקה וכן קול דממה דקה כו').". וב'ביאור' ע"פ והיה מספר בנ"י.

17. בראשית א, כו.

18. יחזקאל לז, לא.

19. יבמות סא, א. זח"א, כ, ב.

22. של"ה כ, ב. שא, ב.

17. ראה פרדס שכ"ג (שער ערכי הכינויים) פ"ד ערך הוד. ע"ח שער ל"ח (שער לאה ורחל) פ"א בשם הזהר.

18. קהלת ח, ד.

והנה ענין צלמנו ודמותנו הוא בחינת יחודא עילאה ויחודא תתאה, דמותנו הוא בחינת יחודא תתאה שהוא בחינת דמות ומראה שנדמה ונראה לנו ארץ ושמים וכל הברואים בבחינת יש ודבר, אבל באמת אני הוי' לא שניתי כתיב, ואתה הוא עד שלא נברא העולם כו' וכולא קמיה כלא ממש, רק שנראה ונדמה העולם לעיני בשר ליש ודבר בפני עצמו, על דרך ועל דמות הכסא

אור זה. ובמדרגה זו אחדותו ית' באה לידי ביטוי בזה שהעולמות בטלים לגבי האור הנותן ומשפיע להם חיות, כי הרי כל חיותם באה ממנו. ויחוד זה נקרא יחודה תתאה, יחוד תחתון, כי באופן כזה המציאות אכן קיימת, רק שהיא בטלה אצלו ית', כי מציאות העולם גופא אינה אלא הכח האלקי המהווה אותו תמיד.

'דמותנו' הוא בחינת 'יחודא תתאה', שהוא בחינת 'דמות' ומראה, שנדמה ונראה לנו ארץ ושמים וכל הברואים בבחינת 'יש' ודבר - כמציאות עצמאית. אבל באמת "אני הוי' לא שניתי"²⁴ כתיב, ואתה הוא עד שלא נברא העולם כו' [ואתה הוא משנברא העולם]²⁵, שום דבר לא השתנה, והקב"ה נשאר המציאות האמיתית היחידה, וכולא קמיה כלא²⁶ ממש - כל המציאות נחשבת לפניו יתברך כאילו אינה קיימת, רק שנראה ונדמה העולם לעיני בשר ל'יש' ודבר בפני עצמו²⁷ - גשמיות הגוף (עיני בשר) מעלימה ומסתירה על האמת הזאת.

'יחודא תתאה' נקראת 'דמותנו' כי בה לא נראית האמת שכל העולמות והנבראים בטלים במציאות לגבי הקב"ה, אלא נדמה שהעולמות הם מציאות בפני עצמם.

ולכן, הכל תלוי במעשה בני ישראל - שהרי נבראו בצלם ודמות שלמעלה, ולכן, כל מה שפועלים בעבודתם יש בכך השפעה למעלה, ולכן ביטול ניקת הקליפות תלוי בהם.

והנה, ענין 'צלמנו' ו'דמותנו' הוא בחינת 'יחודא עילאה' ו'יחודא תתאה'²³.

מבואר בזהר שיש ב' מדריגות כלליות באחדותו ית' - 'יחודא עילאה' ו'יחודא תתאה' (יחוד עליון ויחוד תחתון). וההבדל ביניהם הוא: 'יחודא עילאה' הוא אחדותו של הקב"ה מצד עצמותו ומהותו ית', כפי שהוא למעלה ומובדל לגמרי מן העולמות (אפילו מהכח האלקי המהווה את העולמות שהוא רק הארה ממנו), ולפניו ית' כל העולמות בטלים בביטול מוחלט, לפי שלגבי עצמותו ומהותו ית' אין להם שום חשיבות ותפיסת מקום, ו'כולא קמיה כלא חשיבי' ממש, כי כל גדר הבריאה אינו תופס מקום כלל.

ו'יחודא תתאה' הוא אחדותו ית' כפי שהיא מצד האור והחיות האלקי המתפשט ממנו להוות ולהחיות את העולמות, וביחס לאור אלקי המתלבש בתוך העולמות, מציאות העולמות תופסת מקום, שהרי הקב"ה בורא ומהווה אותה בכח הארה זו, ובמילא יש לעולמות חשיבות לגבי

שער היראה ש"א, פ"ז ז, רע"א. מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שמא. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרגו. וראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' ר ואילך - נדפס גם בתור הקדמה לסליחות קה"ת תשכ"ג ואילך. תורת מנחם - התוועדויות ח"מ ע' 352 ואילך.

27. ראה תניא שער היחוד והאמונה סוף פרק ג ופרק ד.

23. זהר חלק א יב, א. יח, ב. וראה דרך מצותיך שרש מצות התפלה פרק כב-כג (ביאור עניינם). קונטרס עץ החיים לאדמו"ר הרשב"ב פרק ו (ההבדל ביניהם בעבודת האדם).

24. מלאכי ג, ו.

25. נוסח התפילה. וראה של"ה הק' בתחילתה.

26. זהר חלק א יא, ב. זהר בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה

דמות כמראה אדם. ובצלמנו הוא בחינת יחודא עילאה, כמו שהוא באמת כולא קמיה כלא חשיב, וכמו שהוא קודם שנברא העולם כן גם עתה בלי שום שינוי פח ד כו'.²⁸ והנה כך עלה ברצונו יתברך לברוא את האדם בב' בחינות הנזכרות לעיל צלם ודמות כי אין מלך בלא עם, עם דוקא, ולכן יש בכח האדם להמשיך משני בחינות הנזכרות לעיל שהם סובב כל עלמין וממלא כל עלמין,

חיים. וכך אי אפשר להיות מלך על אנשים הקרובים אליו, כגון למלוך על בניו. אלא יש צורך בעם הנפרד ממעלת המלך, וביחד עם זה שיהיה להם קצת ערך ושייכות עם המלך. וזהו הטעם שהקב"ה ברא את בני ישראל בב' בחינות אלו, שבזה נעשו דומים קצת ללמעלה, ומשום כך ישנה מציאות של עם שעליהם הקב"ה יכול למלוך, כי 'אין מלך בלא עם'.

ולכן - בגלל שיש באדם ב' בחינות אלו, יש בכח האדם להמשיך משני בחינות הנזכרות לעיל, שהם 'סובב כל עלמין' (יחודא עילאה) ו'ממלא כל עלמין' (יחודא תתאה).

'סובב כל עלמין' - אורו יתברך הבלי גבול שבגלל גודל מעלתו אין העולמות יכולים להכיל ולקלוט אור זה - הוא בחינת 'יחודא עילאה', כי לגבי אור זה הרי 'כולא קמיה כלא חשיב', שאינו נותן שום חשיבות לעולמות המוגבלים, וכולם כאילו אינם קיימים לפניו. ו'ממלא כל עלמין' - אורו יתברך המוגבל והמצומצם המתלבש נקלט ונרגש בעולמות - הוא בחינת 'יחודא תתאה', כי אור זה הרי נותן חשיבות לעולמות בכך שמתלבש בהם ומחיה אותם לפי

על דרך "ועל דמות הפסא דמות פמראה אדם"²⁸ - ועל דמות הכסא ראיתי דמות כמראה אדם על הכסא ממעל, והוא רמז על הא-ל יתברך. ואמר 'דמות כמראה' לומר שאין לו דמות כלל, אבל אמרו בלשון 'דמות' להסביר את האוזן שראה את השכינה נוסעת מבית המלך, כמלך היושב בכסא על המרכבה (מצו"ד), שזהו רק הדמות של המראה אדם, ולא מהות ועצמיות הדבר.

ו'בצלמנו' - צלם הוא הדבר עצמו (ולא דמותו בלבד) - הוא בחינת 'יחודא עילאה', כמו שהוא באמת 'כולא קמיה כלא חשיב' - שכל המציאות כאילו אינה קיימת כלל, וכמו שהוא (כמו שהיה) קודם שנברא העולם - שלא היתה שום מציאות מלבדו יתברך, בן [הוא] גם עתה - לאחר שנברא העולם, שגם עכשיו 'כולא קמיה כלא חשיב', בלי שום שינוי כו' - וביחודא עילאה אפסיות הנבראים נראה וניכר.²⁹

והנה, כך עלה ברצונו יתברך לברוא את האדם בב' בחינות הנזכרות לעיל - 'צלם' ו'דמות' - כי 'אין מלך בלא עם'²⁹, 'עם' דוקא - כלומר, אי אפשר להיות מלך על דבר שאין לו שום שייכות עמו, לדוגמא, לא יתכן למלוך על בעלי

הנחות צמח צרק

ג. ועמ"ש מזה ע"פ ראשי המטות [לקו"ת פב, א. וראה בביאורנו בזה].

המלך שער שעשועי המלך ריש פרק א. תניא ח"ב ריש פרק ז (פא, ב). אגרת הקדש סימן כ (קל, ב). וראה פרקי דר"א פרק ג. בחיי וירא כב, יג. אוה"ת סוכות ע' א'תשלא. האזינו ע' א'תרמא (שם מציין לכמה מקומות). וראה תו"א נג, ד.

28. יחזקאל א, כו.

29. בחיי וישב לח, ל. ריש פרשת בלק. כד הקמח ר"ה (ב) ד"ה ועוד (בהוצאת שעוועל ע' שעט). ספר החיים (לאחי המהר"ל) ח"ה. ספר גאולה וישועה פרק ב'. עמק

ולכן היה כל מ"ב מסעות, שהוא בכדי לצאת מבחינת מצרים בחינת מיצר וגבול, ולהפכא מחשובא לנהורא כל הז' מדות ופרטותיהן להיות לך ה' הגדולה וכו', לך דוקא, עד לך ה' הממלכה, שבחינת המלכות שהוא דבר ה' יהיה בהתגלות האור דעשרה מאמרות ולא בבחינת נאלמה. והנה לפי שכל מדה כלולה משה לכן המסעות הם במספר מ"ב, כמו שם אנא בכח

היינו לצאת מכל הדברים המגבילים ומסתירים על הנפש. וזה נעשה על ידי שמהפך את החושך שבו – הדברים המסתירים על אלקות – לאור וקדושה. ובפרטיות, על ידי בירור והפיכת הז' מידות שבנפש, שכולן יתבטלו להשם ולעבודתו. ועד"מ מידת האהבה שבמקום להיות שקוע באהבות זרות לתאוות ותענוגי עולם הזה, תהיה רק לשם אהבת השם ואהבת התורה ואהבת ישראל.

עד "לך ה' הממלכה" - שגם ספירת המלכות התחתונה ביותר תהיה בטלה לה', שבחינת המלכות, שהוא דבר ה', יהיה בהתגלות האור ד'עשרה מאמרות', ולא בבחינת 'נאלמה' - על ידי שהמלכות תהיה בבחינת ביטול לה', אורו יתברך יכול להתגלות דרכה בכל תוקפו, והמלכות לא תהיה במצב של העלם והסתר (כמו שהיא בדרך כלל, כמבואר לעיל). ובמילא על ידי זה לא יכולה להיות יניקה לקליפות מבחינת המלכות.

והנה, לפי שכל מדה [מז' המידות] כלולה משה³¹, לכן המסעות הם במספר מ"ב - ז' כפול ו' הוא מ"ב, והמסעות היו כדי לברר ולהפוך את כל המידות הללו.

- היינו, מ"ב מסעות ב'מדבר העמים' לצאת מארץ מצרים, דהיינו, להפוך כל מ"ב בחינות הנ"ל מבחינת מיצר וגבול. כי במדבר הנ"ל שם הוא שורש יניקות ג' קליפות הטמאות [שזהו

ערכם ותכונתם, לכן לגביו אמנם קיימת מציאות של י"ש, רק שהיא בטלה אל החיות האלקית המתלבשת להחיותו.

ומאחר שהאדם נברא בצלם ודמות שלמעלה בכוחו ויכולתו להמשיך מב' אורות אלו. ולהלן יבאר אשר יציאת מצרים תלוי' בב' בחינות אלו שבנפש האדם, וכאמור לעיל שזהו הטעם הפנימי למסעות בני ישראל במדבר שעיי"ז פעלו ביטול בבחינת 'מדבר העמים', וביטול זה נפעל דווקא משום שבני ישראל נבראו בב' בחינות אלו, סובב וממלא, כפי שממשיך.

פרק ג

הטעם למ"ב מסעות דווקא כדי לצאת ממצרים; מדוע המסעות הן ע"י בחינת משה

ולכן, היה כל מ"ב מסעות - מ"ב דייקא:

שהוא בכדי לצאת מבחינת מצרים - כנאמר 'אשר יצאו מארץ מצרים', בחינת מיצר וגבול, ולהפכא מחשובא לנהורא כל הז' מדות - כפי שהן לעצמן - ופרטותיהן - כפי שכלולות זו מזו, להיות "לך ה' הגדולה וכו' [והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים ובארץ]³⁰, 'לך דוקא' - כל המידות תהיינה בטלות לה'.

כלומר, הכוונה הפנימית במסעות אלו היתה כדי לצאת מבחינת מצרים, לשון מיצרים וגבולים.

30. דברי הימים-א כט, יא.

31. להלן (קרוב לסוף המאמר) יבאר מדוע רק ששה,

היינו, חוץ ממידת המלכות.

גדולת כו' שיש בו ז' פסוקים ובכל פסוק ששה תיבות, והשם הנזכר לעיל הוא בחינת עליה ממטה למעלה, כמו שכתוב ובשמים יעופף כו'. וכל המסעות היו על ידי משה ואהרן דוקא, כי משה הוא בחינת יחודא עילאה, לכן נקרא משה מלשון כי מן המים משיתחו, דלכאורה היה צריך לקרותו משוי בלשון עבר ומהו משה לשון הוה, אלא שהוא מרמז על יחודא עילאה, שתמיד נמשך ונדלה הארה והמשכה מבחינת אור אין סוף ברוך הוא להיות ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, כמו שכתוב דלה דלה לנו, והארה הנזכרת לעיל אינו

[והטעם לכך:]

כי משה הוא בחינת יחודא עילאה³⁴.

לכן נקרא 'משה', מלשון³⁵ "כי מן המים מְשִׁיתָהוּ" - פירוש, מן המים הוציא אותו, ובת פרעה קרא אותו 'משה' מטעם זה, דלכאורה היה צריך לקרותו 'משוי' בלשון עבר - כי היא כבר הוציאו מהמים, ומהו 'משה' לשון הוה? אלא שהוא מרמז על יחודא עילאה.

[והכיצד?]

שתמיד (לשון הוה) נמשך ו'נדלה' הארה והמשכה מבחינת אור אין סוף ברוך הוא להיות 'ממלא כל עלמין' ו'סובב כל עלמין' - להמשיך ולהאיר מאיתו אורות אלו (שביחס לאור אין סוף ב"ה עצמו נחשבים הארה בלבד) להוות ולהחיות את כל העולמות.

שכתוב³⁶ - לגבי משה - "דְּלָה דְּלָה לָנוּ" - כפל הלשון 'דלה דלה' משמע שהארה זו נמשכת תמיד, משה לשון הוה.

עליית העולמות בשבת, הרי שלפני כל פעם שיש עלייה להנשמה אומרים תפילה זו להכין את הנפש לעלייתה למעלה.³⁴ ראה תניא ר"פ מ"ב. ד"ה תפלה למשה תשכ"ט ס"ג ואילך (סה"מ מלוקט ח"ה ע' ריט) וש"נ. ד"ה ואלה המשפטים תשי"א (תו"מ ח"ב ע' 231) וש"נ. לקו"ש ח"ב ע' 244 וש"נ.

³⁵ שמות ב, י.

³⁶ שמות ב, יט.

בחינת מיצר וגבול], כנ"ל, וע"י מסעות בני ישראל - שנבראו בצלם ודמות יחודא עילאה ויחודא תתאה - נתהפכו מ"ב בחינות הנ"ל (מאה"ז הנחת הר"פ).

כמו שם 'אנא בכח גדולת כו' שיש בו ז' פסוקים, ובכל פסוק ששה תיבות - סך הכל - מ"ב.

והשם הנזכר לעיל - שם מ"ב שב'אנא בכח גדולת', הוא בחינת עליה ממטה למעלה, כמו שכתוב³² - לגבי כנפי השרפים - "וּבְשָׁתִּים יְעוֹפֶף כו'" - על ידי שנים משש כנפיהם הם עפים, "היינו, עליי' הנשמה מלמטה למעלה בשם של מ"ב של אב"ג [אנא בכח גדולת], אשר נחלק כל הפסוקים לב' תיבות [כנגד ב' כנפי השרפים], וכמבואר ב'עץ חיים'" (מאה"ז הנחת הר"פ). ושם זה פועל את עליית האדם מבחינת מצרים שבו על ידי כך שמהפך את כל המידות להשם, כנ"ל³³.

ובל המסעות - בירור והפיכת כל המידות - היו על ידי משה ואהרן דוקא.

³² ישעי' ו, ב.

³³ וזהו הטעם שאומרים תפילת 'אנא בכח גדולת' לפני התפילה (בקרבנות) ובקריאת שמע על המטה, ולפני קבלת שבת, כי כל פעם שהנשמה מתעלית למעלה צריכים לומר תפלה זו להזכיר שם מ"ב הפועל את העליה. שכן ענין התפילה הוא עליית נפש האדם מלמטה למעלה ע"י התכוננות בגדולתו יתברך, וקריאת שמע על המטה אומרים קודם השינה שאז הנשמה מסתלקת למעלה, וקבלת שבת היא בזמן

אלא כמפה מים אוקינוס, ולזאת כל עלמין בטלים ונכללין בעצמותו יתברך וכלא ממש חשיב לגביה, וכמו למשל הטיפה שהיא עגולה כמו כן הארה הנזכרת לעיל מקפת וסובבת כל עלמין מכל צד, כמו שכתוב הנה מקום אתי הוא מקומו של עולם וכו', רק שלעיני בשר נראה ונדמה העולם ליש ודבר, וזהו דלה דלה לנו, לנו דוקא וכו', וזהו בחינת יחודא עילאה שבפרשת שמע ישראל שיש בו גם כן שית תיבין, שעל ידי התבוננות יחודא עילאה הנ"ל יעלה ויגיע לבחינת ואהבת בכל לבבך בשני יצריך דחינו לאתהפכא כל המדות לה'

לאמיתו של דבר הנבראים הם כזיו השמש הכלול בגוף כדור השמש, ששם אין לו מציאות משל עצמו כלל.

וזהו "דלה דלה לנו", 'לנו' דוקא וכו' - שרק לגבינו, שוכני מטה, נראה העולם ליש ומציאות.

וזהו בחינת 'יחודא עילאה' שבפרשת 'שמע ישראל' - כדאיתא בזהר ש'ה' אחד' רומז ל'יחודא עילאה' (ו'ברוך שם' ל'יחודא תתאה'³⁹), שיש בו גם כן שית תיבין - 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', להורות שעל ידי ההתבוננות ב'יחודא עילאה' ניתן להפוך את כל ששת המידות להשם, כנ"ל.

שעל ידי התבוננות 'יחודא עילאה' הנ"ל - בעת אמירת 'שמע ישראל כו' ה' אחד', יעלה ויגיע לבחינת "ואהבת בכל לבבך"⁴⁰ - בשני יצריך⁴¹, דחינו לאתהפכא כל המדות לה' לבדו.

על ידי ההתבוננות בתוכנו הפנימי של 'שמע ישראל כו' ה' אחד', היינו בחינת 'יחודא עילאה' ש'כולא קמיה כלא חשיב' ממש, יגיע למה שנאמר אחרי זה בק"ש - 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך', ועל דיוק הלשון 'לבבך' לשון רבים (ולא 'לבך') דרשו רז"ל 'בשני יצריך', שצריך לאהוב

והארה הנזכרת לעיל - שנמשכת מאור אין סוף ב"ה לצורך ההתהוות - אינו אלא כמפה מים אוקינוס - 'מן המים משיתיהו', היינו טפה קטנה בלבד נלקחת מהמים. כמו טפה קטנה ביחס לכל הים הגדול, שאין לה חשיבות כלל לגביו, כך הארה זו אין לה שום ערך והשוואה לגבי אור אין סוף ב"ה עצמו ואינה תופסת מקום כלל לגביו.

ולזאת, כל עלמין בטלים ונכללין בעצמותו יתברך, וכלא ממש חשיב לגביה - כי חיים וקיימים מהארה מועטת בלבד של אלקות שאינה תופסת מקום כלל לגבי אור אין סוף ב"ה עצמו, שזוהי בחינת 'יחודא עילאה'.

[מביא דמיון נוסף בין הטפה הנלקחת

מהים לבחינת משה, 'יחודא עילאה':]

וכמו למשל הטיפה שהיא עגולה, כמו כן הארה הנזכרת לעיל - הנמשכת לצורך ההתהוות - מקפת וסובבת כל עלמין מכל צד, כמו שכתוב³⁷ "הנה מקום אתי" - הוא מקומו של עולם וכו' [ואין העולם מקומו]³⁸ - כך שבאמת כל העולמות קיימים בו ונכללים באחדותו יתברך, רק שלעיני בשר נראה ונדמה העולם ל'יש' ודבר - כזיו השמש המתפשט מחוץ לשמש, אבל

37. שמות לג, כא.

38. ב"ר סח, ט. וראה תו"א פט, א.

39. ראה תניא שער היחוד והאמונה ריש פרק א' ובאריכות

מפרק ז' ואילך.

40. דברים ו, ה.

41. ברכות פ"ט, מ"ה.

לברו. ואהבת את הוי' אלקיך, אהבה הוא מלשון אבה, שהוא בחינת רעותא דליבא שיהיה חפצנו ורצוננו שיהיה הוי' אלקיך בבחינת גילוי ועמך לא חפצתי בו'.

ב. והנה במדת אהבה וחסד בה נכלל גם כן מדת הגבורה ויראה יראת הטא

שלך. אלקים הוא מלשון כוח (כמ"ש ואת אילי הארץ לקח), ומשמעות אלקיך לפי זה היא כוחך וחיותך, שעצמותו יתברך יתגלה באדם). וזהו הטעם הפנימי שמסעות אלו, לצאת ממצרים על ידי הפיכת המידות להשם לבדו, הן על ידי בחינת משה, כי הוא בחינת ייחודא עילאה' כמבואר לעיל, ועל ידי ההתבוננות בק"ש בענין ייחודא עילאה' דווקא ניתן לעלות ולהגיע להתהפכות כל המידות להשם.

פרק ד

ביאור הפיכת המידות כפי שהן בהתכללות בחסד ובגבורה

[עד כאן נתבאר איך על ידי בחינת משה יכול האדם להפוך את מידת החסד שלו להשם, להתעורר באהבת השם על ידי ההתבוננות בייחודא עילאה', בחינת משה. וכעת הולך ומבאר כיצד על ידי בחינה זו ניתן להפוך גם את שאר המידות כפי שכלולות בחסד ואהבה (כי כאמור כדי לצאת ממצרים יש צורך במ"ב מסעות, להפוך את כל ד' המידות כפי שכלולות בו' מידות):]

ב. והנה, במדת אהבה וחסד, בה נכלל גם כן מדת הגבורה ויראה, יראת חטא, שירא

את השם לא רק עם יצרו הטוב, אלא גם עם יצרו הרע. כלומר, כשמגיע להכרה שכל המציאות כאילו אינה קיימת, והקב"ה בלבד הוא המציאות האמיתית, אז יתעורר באהבה גדולה מאד לעלות ולהכלל באור אין סוף ב"ה עצמו. ובכוח אהבה רבה זו להפוך גם את יצרו הרע לאהבת השם, שבכללות הכוונה, להפוך כל מידות נפשו להשם, כמבואר לעיל.

הרי שעל ידי עבודת 'שמע ישראל כו' ה' אחד' – מתעלים ויוצאים ממצרים – שהוא התהפכות כל המידות מחושך הנפש הבהמית לאור וקדושה.

"ואהבת את הוי' אלקיך".

'אהבה' הוא מלשון 'אבה' ⁴² - רצון (כמ"ש ⁴³ 'לא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם'), שהוא בחינת 'רעותא דליבא' ⁴⁴ - התעוררות אהבה ורצון גדול, שיהיה חפצנו ורצוננו שיהיה הוי' אלקיך, בבחינת גילוי, "ועמך לא חפצתי בו" ⁴⁵ - על ידי ההתבוננות בייחודא עילאה' ב'שמע ישראל' יתעורר ברצון גדול רק לה' לבדו, 'ועמך לא חפצתי' שאינו מסתפק בבחי' שהיא רק 'עמך' היינו טפל ובטל לך, אלא רק שיהיה הוי' אלקיך, גילוי עצמותו יתברך (הוי') באדם (אלקיך, אלקה

43. דברים כג, ו.

44. בענין 'רעותא דליבא' יש כמה דרגות - ראה בארוכה אגרות קודש של הרבי כרך א ע' שיח ואילך. בדרך כלל הכוונה לאהבה הבאה מעומק פנימיות הלב, למעלה מטעם ודעת.

45. תהלים עג, כה.

42. ראה שרש ישע שרש אבה הובא בס' החקירה להצ"צ מערכת אהב (צב, רע"א - ובמהדורת תשס"ג ע' צד). מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רסד. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א קצט, ב. וש"נ. סה"מ תרכ"ז ע' עב. וש"נ. וראה תו"א לב, ג. לקו"ת בלק עא, ב. ואתחנן ט, ב. שה"ש יז, א.

שירא לנפשו שלא ליפרד מיחודו ואחדותו על ידי שום חטא ועון ואפילו איסור קל של דבריהם כי עונותיכם מבדילים כו'.⁴⁶ וגם כלול בה מדת הרחמים שעל ידי התבוננות הנזכרת לעיל מעורר גם כן רחמים רבים על ניצוץ אלקות המחיה את נפשו איך שירדה מטה מטה מאיגרא רמה כו', כי יעקב חבל נחלתו וישראל עלו במחשבה, וירדה להתלבש בגוף ונפש החיונית לדאוג

הנשמה ירדה למטה מאוד, עד כדי כך שהתלבשה בגוף גשמי ונפש הבהמית המעלימים ומסתירים על אלקות.

ו'ישראל עלו במחשבה'⁴⁹.

וכן אמרו רז"ל: 'ישראל עלו במחשבה', דהפירוש הפנימי בזה הוא, ששורש נשמות ישראל הוא בבחי' מחשבתו ית'.

כמו עד"מ מחשבת האדם שהיא א' מלבושי הנפש, שעל ידה הנפש מביאה לידי גילוי רעיונות שכלה ורגשותיה. אמנם, מעלת המחשבה היא שהיא נקראת 'לבוש המיוחד', שמאחדת עם הנפש ממש, ולכן היא נמצאת בפנימיות האדם, ולא ניתן לגילוי אל החוץ. וכן מפני יחוד זה המחשבה פעילה באופן תמידי ואינה נחה, דכמו שהנפש קיימת לעולם, כך לבוש המחשבה, מחמת קרבתה אל הנפש, גם היא יש בה ענין התמידות. וכך יובן למעלה, שמדריגת מחשבתו של הקב"ה היא מדריגה עליונה מאוד שמאחדת עמו ית' בתכלית, ובמדריגה גבוהה זו מושרשות כל נשמות ישראל.

וירדה להתלבש בגוף ונפש החיונית, לדאוג

לנפשו שלא ליפרד מיחודו ואחדותו על ידי שום חטא ועון, ואפילו איסור קל של דבריהם, כי "עונותיכם מבדילים כו' [ביניכם לבין אלקיכם]"⁴⁶ - היינו, שמפני אהבתו להתקשר עם השם (חסד) הוא ירא לחטוא (גבורה), כי על ידי זה נוצר פירוד בינו להשם.⁴⁷

וגם כלול בה - במידת החסד - מדת הרחמים. שעל ידי התבוננות הנזכרת לעיל - ביחודא עילאה - מעורר גם כן רחמים רבים על ניצוץ אלקות המחיה את נפשו, איך שירדה מטה מטה, 'מאיגרא רמה כו' [לבירא עמיקתא]⁴⁷ - מאור אין סוף ב"ה ממש, 'חלק אלקה ממעל ממש', להתלבש בגוף האדם ובעולם הזה הגשמי שהם נראים כמצויאות בפני עצמם חוץ מאלקות, שזוהי ירידה גדולה ביותר, כמו מגג גבוה לבור עמוק, כפי שממשיך.

[מבאר מעלת שורש הנשמה, וגודל

ירידתה:]

כי "יעקב חבל נחלתו"⁴⁸ - כמו חבל שראשו אחד קשור למעלה, וראשו השני קשור למטה, כך כל נשמות ישראל, שנמשלו לחבל, מקור נשמתם קשור באור אין סוף ב"ה עצמו, והארת

הנהות צמח צדק

ד. ועמ"ש מענין יראת חטא סד"ה וידבר משה אל ראשי המטות הנ"ל ומ"ש סד"ה ויקח קרח גבי תבלת.

[ב כג, ב). זהר חלק ב' (ק"ט, א-ב). ובזהר חלק ג' (רכט, ב. שו, ב). ובזהר חלק א' (א, רע"ב. כד, א). וראה ביאורי הזהר בלק קו, ב. לקו"ת בחוקותי מז, א. לקו"ת שה"ש יז, ד. יט, ב. תו"ח פ' נח עה, ד. וישלח מד, א. אמרי בינה שער הק"ש פ"י. פ"מ. לקו"ת פ' בהר בד"ה את שבתותי (מו, א).

46. ישעי' נט, ב.
47. חגיגה ה, ב.
48. דברים לב, ט.
49. ראה בראשית רבה פ"א, ד. תיקוני זהר (ו, א. עט, ב. פ, א. צט, ב. ק, א. קב, ב. קסז, ב. [תיקונים מז"ח קח,

ולחשוב בכל עניני הגוף פרנסה ותאוות, וכנראה בחוש שכאשר יישן האדם אין לו שום דאגה וכו' ובהתעורר משינתו יתעוררו כל הדאגות כו', והוא גם כן בחינת כרחל לפני גוזיזה כו', שבחינת הנשמה אינה מתלבשת בגוף כי אם הארה מועטת בבחינת שערות, והוא כרחל לפני גוזיזה, שעל ידי שמאירה בגוף על ידי זה הגוף חושב ומעמיק בענינים גשמיים והרי זהו בחינת גוזיזה. ואי לזאת הרחמנות גדלה מאד על ניצוץ אלקות, וזהו שאנו מבקשים ברחמיך הרבים רחם עלינו, ברחמיך דייקא, כי אנו אין לנו השגה ותפיסא ביה כי לית מחשבה תפיסא ביה לכן אין אנו משיגים גודל הרחמנות, אבל הוא

ולחשוב בכל עניני הגוף, פרנסה ותאוות.

עצמיות הנשמה ממש⁵².

והוא "כרחל לפני גוזיזה" - הגוף נחשב 'גוזיזה' של הנשמה, שעל ידי שמאירה בגוף, על ידי זה הגוף חושב ומעמיק בענינים גשמיים, והרי זהו בחינת 'גוזיזה' - הגוף כאילו גוזז ומנתק את הארה זו מהנשמה משרשה בכך שמכריח אותה, כביכול, לחשוב בעניני הגוף ונפש הבהמית.

ואי לזאת - שירידת הנשמה היא גדולה עד כדי כך, הרחמנות גדלה מאד על ניצוץ אלקות.

וזהו שאנו מבקשים: 'ברחמיך הרבים רחם עלינו'⁵³, 'ברחמיך' דייקא - ולא 'ברחמים רבים' סתם.

— כי אנו אין לנו השגה ותפיסא ביה, כי לית מחשבה תפיסא ביה⁵⁴, לכן אין אנו משיגים

וכנראה בחוש, שכאשר יישן האדם - ואז אין גופו חזק כל כך, ואינו פועל פעולתו בדרך הרגילה, אין לו שום דאגה וכו', ובהתעורר משינתו, יתעוררו כל הדאגות כו' - כי הגוף חוזר לתקפו.

והוא גם כן בחינת "כרחל לפני גוזיזה כו'" - בדומה להמבואר לעיל לגבי קבלת החיות של הקליפות מספירת המלכות, שהיא בדרך שערות בלבד, ויתירה מזו, רק אחרי גזיזתן.

שבחינת הנשמה [עצמה] אינה מתלבשת בגוף, כי אם הארה מועטת [ממנה] בבחינת שערות⁵⁰ - כשם שלא נמשכת לקליפות כי אם חיות מועטת מאד, כך⁵¹ ביחס להמשכת הנפש להגוף, שלא נמשכת ומתלבשת בה (באופן פנימי) כי אם הארה מועטת מהנשמה, ולא התגלות והתלבשות

חלק קטן מן הנשמה יורד למטה, ואילו שאר חלקי הנשמה נשארים למעלה במקורה, שהרי אין הנשמה דבר גשמי שאפשר לחלק ולהפריד לחלקים, אלא הכוונה היא, שרק הארה מהנשמה היא בגדר ובערך להתגלות ולהיות נרגשת בגוף האדם, מחמת שהיא בגדר התלבשות בגוף גשמי מוגבל, ואילו עצם הנשמה הוא למעלה לגמרי מגדר התלבשות והתגלות בגוף האדם, ולכן אינו נרגש בו. סה"מ תרל"ה ח"א ע' רעא. ח"ב ע' תל. סה"מ תרצ"ז ע' לו ואילך. ד"ה פדה תש"כ (תו"מ חכ"ז ע' 161 ואילך).

⁵³ ברכת יוצר.

⁵⁴ ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).

⁵⁰ ראה לקו"ת במדבר א, ב. האזינו עא, ד. שה"ש טז, ד.
⁵¹ כמובן ופשוט שאינו דומה כלל וכלל מה שבחינת הנשמה בגוף נקראת בשם שערות לגבי שרשה ומקורה, וכן זה שבתורה נקראים שערות (לקו"ת ד"ה כי ביום הזה יכפר - ח"מ מועדים ח"א ע' קע"ג), ביחס לקליפות הנקראים גם שערות, כי הנשמה וכן ההלכות הם בבחינת הארה עצמית, משא"כ להבדיל הקליפות שהם הארה חיצונית בבחינת אחוריים.

⁵² ליתר ביאור: ידוע, לא כל הנשמה יורדת למטה לתוך הגוף, אלא רק זיו והארה ממנה נמשך למטה, כי עצם הנשמה היא רוחנית ואלקית ועדינה כל כך עד שאין הגוף מסוגל לקבל אותה. כלומר: אין הכוונה שרק

יתברך שהוא המדע והוא היודע מהותו ועצמותו ויקר תפארת גדולתו אשר כולא קמיה בלא, לכן רחם עלינו, ולכן מבחינת תפארת שלמעלה נמשך הרחמים בו. וכל זה בקריאת שמע שמתבונן ביחודא עילאה בשכלו והשגתו, אך כל היום שאחר התפילה שאין לו עוד התבוננות הנזכרת לעיל ואי אפשר להתפלל כל היום כמאמר רז"ל הלואי שיתפלל אדם כל היום, ולכן צריכה להיות בחינת נצחון שהוא בחינת אהבה מסותרת שבכל נפש מישראל בתולדתו, כי יעקב חבל נחלתו חלק הוי' עמו, ולואת יש להם אהבה רבה בטבעם, ולכן

ובל זה - התעוררות חסד ואהבת השם, וגבורה ויראה שבחסד, ורחמים שבחסד - בקריאת שמע, שמתבונן [אז] ב'יחודא עילאה' בשכלו והשגתו.

אך, כל היום שאחר התפילה, שאין לו עוד התבוננות הנזכרת לעיל, ואי אפשר להתפלל כל היום, כמאמר רז"ל⁵⁷: 'הלואי שיתפלל אדם כל היום', ולכן - בגלל שאז אינו יכול להתבונן ובמילא להתעורר במידות אלו, צריכה להיות בחינת נצחון, שהוא בחינת 'אהבה מסותרת' שבכל נפש מישראל בתולדתו, כי "יעקב חבל נחלתו", "חלק הוי' עמו"⁵⁸ - אהבת השם הבאה מכך שנשמתו קשורה בהשם בעצם מהותה, כי היא חלק אלקה ממעל, ובמילא יש לה אהבה טבעית להשם⁵⁹, ולואת, יש להם אהבה רבה בטבעם - "ויש בו כח להתחזק בטבע לאהוב את ה' אף לאחר התפילה" (מאה"ז הנחת הר"פ).

גודל הרחמנות - על ירידת ניצוץ הנשמה למטה, כי אין לנו תפיסה והשגה במקור הנשמה, אור אין סוף ב"ה ממש.

אבל הוא יתברך, שהוא המדע והוא היודע⁵⁵ מהותו ועצמותו ויקר תפארת גדולתו, אשר כולא קמיה בלא, לכן, 'רחם עלינו' - רק הקב"ה מכיר את עצמו ואת גדולת ירידת הנשמה ממנו, ולכן רק הוא מבין את גודל הרחמנות אשר עליה. וזהו שמבקשים 'ברחמך' דייקא 'רחם עלינו', כי אין אנו משיגים את גודל הרחמנות שעלינו.

ולכן, מבחינת תפארת שלמעלה נמשך הרחמים בו. - כי דווקא ספירת התפארת עולה למעלה באור אין סוף עצמו⁵⁶, ויש בה הכרה, כביכול, בגודל ירידת הנשמה.

[עתה יבאר מידת הנצח שבחסד:]

59. ליתר ביאור (ראה תניא פרק י"ח, וי"ט. וראה גם ביאורי הזהר תשא נד, ד. תו"א משפטים עח, ב. מג"א צט, ב. לקו"ת תצא לו, א. תו"ח ויצא קצו, ג): לכל אחד מישראל ישנה אהבה טבעית הנק' גם 'אהבה מסותרת' כאהבת הבן לאביו שאינה אהבה הנולדת מהתבוננות שכלית, אלא אהבה טבעית כתוצאה מכך שהבן הוא חלק מאביו, כמ"ש (בראשית כט, יד) 'עצמי ובשרי אתה', וממילא נמשך באהבה טבעית אל מקורו ושרשו - אביו. וכן הוא בכל אחד מישראל, דמאחר שנפשו האלקית היא חלק אלקה ממעל ממש, ממילא נמשך באהבה טבעית לאביו שבשמים. ואהבה זו נק' 'אהבה מסותרת' משני טעמים: א. שהוא בעלם והסתר מצד שהגוף ונפש הבהמית מסתיר. ב. גם מצ"ע היא מסותרת בעמקי הנפש.

55. רמב"ם הל' יסוה"ת ב, י.
56. שכן תפארת עולה עד הכתר (ראה שערי אורה לר"י גיקטלייט שער ה (סג, ב). מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקעט), כנראה מכך שבה יש התכללות ב' הפכים דחסד וגבורה, שהיא הממוצע ביניהם המחברם, שזהו ענין הרחמים, שאף שאינו ראוי לתת לו השפעה (גבורה), מכל מקום, נותן לו ומרחם עליו (חסד). והתכללות והתחברות זאת יכולה להיות רק על ידי הארה והמשכה מאור אין סוף ב"ה עצמו שלמעלה מכל ההגבלות וההגדרות, שבכוחו ויכולתו לחבר גם ב' הפכים, כי אצלו שניהם אינם תופסים מקום כלל, ואין מציאותם עומדות בסתירה זו לזו.
57. ברכות כא, א.
58. תחילת הכתוב של 'יעקב חבל נחלתו' המובא לעיל.

נקראים עם קשה ערף, ולכן אמרו רז"ל ג' עזים הן ישראל באומות וכו', שהם בטבעם עזים וחזקים במדת הניצוח לאהבה את ה' באהבה רבה אף בלי שום התבוננות, והוא כמו למשל הלכה פסוקה שכך הוא הדין בלי שום טעם וסברא.⁶⁰ ובחינה זו הראה הקדוש ברוך הוא ליעקב אבינו שיהיו דורות אחרונים שלא יהיה להם אהבה על ידי התבוננות וכו' מהיות שכלם קמץ מהכיל התבוננות הנזכרת לעיל בהרחבה רק שיהיה להם מדת הניצוח כנזכר לעיל. וזהו ויאבק איש עמו כו' בכף ירכו. והודאה הוא ענין שמודה

פס א

ובחינה זו - נצח - הראה הקדוש ברוך הוא ליעקב אבינו - במראה הנבואה (או בחלום) (ראה במפרשים)) וזה המלחמה שלו נגד המלאך, שרו של עשו, שיהיו דורות אחרונים שלא יהיה להם אהבה על ידי התבוננות וכו', מהיות שכלם קמץ מהכיל התבוננות הנזכרת לעיל בהרחבה, רק שיהיה להם מדת הניצוח, כנזכר לעיל - יעמדו חזק בדביקותם בהשם מחמת האהבה הטבעית המסותרת שלהם, ועל ידי אהבה זו יתגברו על כל המונעים והמעכבים להתקשרות זו בדרך ניצוח.

וזהו ויאבק איש עמו כו', בכף ירכו⁶³ - דקאי על המלחמה בין יעקב ושרו של עשו. כלומר, מראה זה היה כדי ללמד את יעקב אודות המלחמה של בני ישראל עם היצר הרע.

הנחות צמח צדק

ה. וזהו גם בן פירוש 'הלואי שיתפלל אדם כל היום' - מזה משמע שישנה מציאות כל תפילה כל היום, כי בחינת הנצח זהו ההסכם שנשאר מהתבוננות שבשעת התפלה - ונשאר על כל היום, כאילו שהוא במצב הרוחני של תפילה כל היום. ועיין מה שנתבאר על פסוק 'ועשית ציץ' [תו"א פד, ב], בענין פירוש 'מצח אהרן כו', הוא ההסכם כו', ו'מצח' ו'נצח' הוא בחינה אחת כמו שמבואר במקום אחר בענין 'וגם נצח ישראל לא ישקר כו' [ראה מאה"ז תקע"ב ע' קעט] - וזה לשונו שם: "בחי' הנצח שלמטה בכ"י שהוא ענין ההסכם החזק שנעשה בבחי' ניצוח גם לאחר שחלפה ועברה האהבה וההתפעלות שבתפלה לגמרי, כמו כל היום בטרדתו בעסקיו מ"מ עומד בניצוח לנגד רצון הגוף בדרך אתכפיי' בלי טעם ודעת בלי אור אהבה שבתפלה רק מצד ההסכמה שנשאר אצלו בתוקף לילך בדרכי הוי' ולא להיות נפרד מיחודו כו'".

ולכן נקראים "עם קשה ערף"⁶⁰ - היינו, למעליותא⁶¹, שהם עקשנים בהתקשרותם ודביקותם עם הקב"ה, שאי אפשר להיות אחרת אצלם, וכמו אהבת הבן אל אביו, שהיא טבעית וחזקה ביותר, עד כדי כך שלא ניתן לבטלה. ולכן - בגלל טבע זה שבנפשות ישראל, אמרו רז"ל⁶²: 'ג' עזים הן, ישראל באומות וכו', שהם בטבעם עזים וחזקים במדת הניצוח, לאהבה את ה' באהבה רבה, אף בלי שום התבוננות - כי יש בהם אהבה טבעית להשם, כנ"ל, ובגללה אי אפשר לנתק אותם מהשם.

והוא - דבר זה שישראל הם עזים - כמו למשל הלכה פסוקה, שכך הוא הדין בלי שום טעם וסברא - אלא דבר טבעי למעלה מטעם ודעת, ללא צורך לעורר אותו ע"י התבוננות.⁶¹

60. שמות לד, ט. וראה שמו"ר ספמ"ב.

61. ראה שמו"ר פמ"ב, ט. לקו"ת בלק סז, ד. עא, ב. תו"ח תצוה ח"ב שעט, ד. וש"נ. סה"מ תרכ"ז ס"ע עד ואילך. וש"נ.

62. ביצה כה, ב.

63. בראשית לב, כה-כו. ביאור העניין נתבאר בתו"א וישלח ד"ה ויאבק איש עמו. ובסה"מ להצ"צ מצות גיד הנשה. ובאוה"ת וישלח רמג, ב. רמה, ב.

על האמת שכן הוא אף אם הוא אינו משיג בשכלו, כמו שאנו אומרים מודים אנחנו לך שאתה הוי' אלקינו כו', כלומר הגם שאין אנו משיגים כו' אף על פי כן מודים אנחנו לך שאתה הוי' אלקינו כו', כי יש חילוק בין ברכה להודאה, לשון ברכה הוא בחינת המשכה מהעלם אל הגילוי מלשון בריכה

כו', אף על פי כן, 'מודים אנחנו לך שאתה הוי' אלקינו כו'.

"מהו הודאה – כי 'מודים חכמים לר' מאיר, לפי שמחולקים תחלה, ואיך שייך לומר כן נגדו ית'?

"אך, כי אנו שוכני מטה אומרים שהבריה הוא 'יש מאין', ששמים וארץ ושמי השמים דבר היש הנראה לעינינו, ומה שלמעלה הוא האין. אבל אצלו ית' הוא בהיפך מן מה שנראה לעינינו, כי 'כולא קמיה כלא ממש חשיב', וכל מה שלמטה הוא יותר כלא וכאין, והוא ית' הוא היש האמיתי. ועל זה אנו אומרים 'מודים אנחנו', שאנו מודים שהאמת הוא כמו שהוא בידיעתו ית'. וכל אחד ואחד מישראל יש בו בחינת הודאה זו" (לקו"ת דברים א, א).

כי יש חילוק בין 'ברכה' ל'הודאה'⁶⁷:

לשון 'ברכה' הוא בחינת המשכה מהעלם אל הגילוי, מלשון 'ברכה' כו' – כמו ברכת מים שהיא מקום שבו ממשיכים מים מים גדול וכדומה, כך הברכה היא המשכה אלקית מלמעלה למטה מההעלם אל הגילוי⁶⁹.

סה"מ תרנ"ד ע' שיא ואילך.

68. ראה שערי אורה [לר"י גיקטלייא] שער א (ה, א). תו"א שמות ד"ה הבאים ישרש יעקב, ובחסידישע פרשה שם. לקו"ת תזריע כב, ג. פ' ראה כט, א. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רסב. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' צו. וש"נ. 69. ועוד ראה שברכה עניינה המשכה, שהרי ברכה הוא מלשון 'המברך את הגפן' (כלאים פ"ז מ"א), שמוריד את ראש הזמורה למטה בארץ לחזור ולנטוע אותה כדי שיצמח ממנו עוד גפן אחר, וכן כתיב (בראשית כד, יא) 'ויברך את הגמלים', שהורידם למטה בארץ.

רגל הימנית של יעקב נפגעה במלחמה זו לרמז לכך שכל עוד שעבודתו מיוסדת על טעם ודעת, היצר הרע יכול להלחם בו, ובפרט בדורות הנמוכים יותר (רגלו של יעקב).

ולכן המלאך פגע ברגלו הימנית של יעקב, שהיא כנגד מידת הנצח, כדאיתא ב'פתח אליהו': נצח והוד תרין שוקין, שוק הימין נצח.

עשו מורה על כוחות הקליפה. וכדי לנצחו לגמרי צריכים להשתמש במידת הנצח, 'שטות דקדושה', לעשות מתוך עזות ועקשנות למעלה מטעם ודעת⁶⁴.

[עתה יבאר מידת ההוד שבחסד:]

ו'הודאה' הוא ענין שמורה על האמת שכן הוא, אף אם הוא אינו משיג בשכלו⁶⁵.

ענין ההודאה על-פי חסידות הוא שהאדם מודה למה שאינו מבין והוא למעלה מדעתו והשגתו, כדאיתא בגמרא⁶⁶ 'מודים חכמים לרבי מאיר', היינו שמבטלים דעתם לדעת ר' מאיר.

כמו שאנו אומרים 'מודים אנחנו לך שאתה הוי' אלקינו כו', כלומר, הגם שאין אנו משיגים

64. ראה לקו"ש חל"ח ע' 83.

65. ראה תו"א ויחי מה, ג. הוספות לתו"א מג"א קכא, ד. לקו"ת בשלח סו, ג. לקו"ת דברים ד"ה ציון במשפט תפדה א, א ובחסידות מבוארת שם ריש פרק ב ע' שם ואילך. מאמרי אדה"א אתהלך לאזניא ע' קלו ואילך. סידור עם דא"ח ד"ה אתה הצבת שג, ג ואילך. שו, ב ואילך. המשך תרס"ו ע' תקנ. תקעח-עט. סה"מ תרס"ח ע' קנט. עת"ר ס"ע קצו ואילך. עזר"ת ע' קעד. תרפ"ה ע' קעא ואילך. ועוד.

66. ב"ק כט, ע"א.

67. ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תרצט.

כו', והודאה אינו בבחינת השגה ומעם ודעת רק שהוא מודה כנוכר לעיל.⁷⁰ ויסוד הוא בחינת התקשרות שמקשר דעתו בחזק ואומץ ועומק הדעת, ויש בחינה זו בכל מדה הן באהבה הן ביראה כו' והוא בחינת כי כל בשמים, כנוכר לעיל.

והנה כמו כן צריך להיות בבחינת יראה כל הבחינות הנזכרות לעיל, והיינו גם כן על ידי התבוננות ביחודו ואחדותו כנוכר לעיל, יקבל עליו עול

לבנו", וכך הוא לגבי הקב"ה – "להיות נפשו קשורה בה' חיי החיים ולדבקה בו בדביקה וחשיקה בחשק ותענוג נפלא" (תניא אגרת הקודש סי' טו).

ויש בחינה זו – מידת היסוד – בכל מדה, הן באהבה, הן ביראה כו', והוא בחינת "כי כל בשמים [ובארץ]"⁷², כנוכר לעיל – בהפסוק בו נמנו כל המידות העליונות – "לך ה' הגדולה והגבורה וכו' – מידת היסוד נמנית כך 'כי כל בשמים ובארץ', ותרגם אונקלוס: דאחיד בשמיא ובארעא, התאחדות בין שמים וארץ, היינו, ענין ההתקשרות של מידת היסוד, התקשרות המשפיע והמקבל. ומידת ההתקשרות קיימת בכל המידות, התקשרות חזקה באהבת השם, התקשרות חזקה ביראה וכו'.

והנה, כמו כן צריך להיות בבחינת יראה כל הבחינות הנזכרות לעיל – כל המידות, מחסד עד יסוד.

והיינו, גם כן על ידי התבוננות ביחודו ואחדותו, כנוכר לעיל – בחינת יחודא עילאה, יקבל עליו

ו'הודאה' אינו בבחינת השגה (גילוי) ומעם ודעת, רק שהוא מודה, כנוכר לעיל – "ההודאה הוא מרחוק, דהיינו, שבעצמו אינו אצל וסמוך לזה שמודה, אלא בבחינת אמונה, שהיא בחי' עטרה ומקיף, ולכן, 'גנבא אפוס מחתרתא רחמנא קריא'⁷⁰, הרי שמאמין ביכולת רבונו של עולם כו' [ובכל זאת גונב]" (לקו"ת שם – מצויין בהגהת הצ"צ כאן).¹

[עתה יבאר מידת היסוד שבחסד:]

ו'יסוד' הוא בחינת התקשרות⁷¹, שמקשר דעתו בחזק ואומץ ועומק הדעת – "עד"מ ההתקשרות שמקשר האב שכלו בשכל בנו בשעת למודו עמו באהבה ורצון שרוצה שיבין בנו ובלעדי זה גם אם היה הבן שומע דיבורים אלו עצמם מפי אביו לא היה מבין כ"כ כמו עכשיו שאביו מקשר שכלו אליו ומדבר עמו פא"פ באהבה וחשק שחושק מאד שיבין בנו וכל מה שהחשק והתענוג גדול כך ההשפעה והלימוד גדול שהבן יוכל לקבל יותר והאב משפיע יותר כי ע"י החשק והתענוג מתרבה ומתגדל שכלו בהרחבת הדעת להשפיע וללמד

הנחות צמח צדק

ו. ועיין מה שמבואר מזה על פסוק 'ציון כמשפט תפדה' [לקו"ת דברים א, א – לשונו מובא בפנים]. ובפרשת עקב גבי ברכת המזון 'נודה לך כו' [לקו"ת יד, ג. יז, א]. ובפרשת במדבר כד"ה 'והיה מספר בני ישראל', גבי: 'ונקבצו בני ישראל ובני יהודה כו' [לקו"ת ו, סע"ג].

70. ברכות ס"ג ע"א ע"פ גרסת העין יעקב.

71. ראה זהר ח"א ל"א סע"א. ח"ב קט"ז א. ח"ב רנ"ג

72. דברי הימים-א כט, יא.

סע"א. זהר חדש ק"ג, ב. תקל"ז תיקון מ"ז (פ"ד, א).

מלכות שמים באהבה ורצון ולא יהיה העול עליו למשא, כמו שכתוב לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייד, אלקיך הוא בחינת יראה קבלת עול מלכות שמים, שום תשים עליך מלך, כי הוא חייד כמו שכתוב יראת ה' לחיים, כי כל חיות העולמות הוא מבחינת מלכות כמו שכתוב מלכותך מלכות כל עולמים כי אין מלך בלא עם, ולזאת יקבלו עול מלכות שמים באהבה כמאמר וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים ונותנים באהבה כו',⁷³ והוא בחינת חסד שבגבורה, וכן לא יבעט ביסורים כי מלך במשפט יעמיד ארץ, ועל ידי

עול מלכות שמים (גבורה ויראה) באהבה ורצון (חסד), ולא יהיה העול עליו למשא - זהו בחינת חסד שבגבורה, שהדבר העיקרי הנראה באדם הוא יראה וקבלת עול, אבל עושה זאת מתוך אהבה וחסד.

כמו שכתוב⁷³ - לגבי בחינה זו של גבורה שבחסד - "לאהבה את ה' אלקיך ... כי הוא חייד".

- 'אלקיך' הוא בחינת יראה קבלת עול מלכות שמים, "שום תשים עליך מלך"⁷⁴ - כי 'אלקים' הוא מידת הגבורה והדין, ו'אלקיך' פירושו, הקב"ה מושל ושולט עליך כאדון לעבדו;

"כי הוא חייד" - כמו שכתוב⁷⁵ "יראת ה' לחיים" - יראת השם זו (קבלת מלכות שמים, גבורה) עצמה גורמת לחיים, ענין של חסד.

[מבאר מדוע יראת השם וקבלת עול מביאים לידי חיים ע"פ חסידות:]

כי כל חיות העולמות הוא מבחינת מלכות, כמו שכתוב⁷⁶ "מלכותך מלכות כל עולמים"

כי 'אין מלך בלא עם' - עצם הרצון של השם להיות מלך מחייב שתהיה מציאות של עם שעליו מולך, הרי שהמלכות יוצרת את מציאות העולמות, ולזאת - מאחר שחיות הכל באה ממלכות, יקבלו [כל העולמות והנבראים] עול מלכות שמים באהבה, כמאמר⁷⁷ 'וכלם מקבלים עליהם עול מלכות שמים ונותנים באהבה כו' - כי על ידי כך הרי הם מקבלים את חיותם. הרי זו בחינת קבלת עול ויראת השם הבאה מתוך אהבה ורצון לקבל את העול, כי הרי 'יראת ה' לחיים'.⁷⁸

והוא בחינת חסד שבגבורה - שהוא בתנועה של יראת השם וקבלת עול, אבל הוא עושה זאת מתוך אהבה ורצון, כי 'יראת ה' לחיים', כנ"ל.

וכן - ביטוי נוסף של חסד שבגבורה: לא יבעט ביסורים, כי "מלך במשפט יעמיד ארץ"⁷⁸ - קבלת יסורים (גבורה) באהבה (חסד) כתוצאה מההכרה שזוהי הדרך ליישר את בני אדם, לייסר אותם אם יעברו על רצונו, ובאמת זהו לטובתו.

הנהות צמח צדק

ז. ועיין בתנא דבי אליהו פרק י"ח - "אחר פיסקא לט - ומקבלין עליהן בשמחה עול מלכות שמים" - מובא ביהל אור ע' רצ.

76. תהלים קמה, יג.

77. ברכת יוצר.

78. משלי כט, ד.

73. דברים ל, כ.

74. דברים יז, טו.

75. משלי יט, כג.

התבוננות הנזכרת לעיל תפול עליו אימה ופחד בחינת יראה כו', ונכלל בה גם כן מדת הרחמנות על נפשו כשרואה שאין מתפעל מכל התבוננות הנזכרת לעיל ואין פחד אלקים לנגד עיניו ונמשל כבהמות נדמו, אי לזאת יעורר רחמים רבים על נפשו ויבקש רחמים בתפילתו שיהיה גילוי אלקותו יתברך, וזהו ברוך אתה הוי"ה, שיהיה בבחינת התגלות ולא בבחינת הסתר, וזהו שאמרו רז"ל אל יעשה אדם תפילתו קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, מקום הוא בחינת יחודא, עילאה, הוא מקומו של עולם, שיבקש רחמים שיהיה

ועל ידי התבוננות הנזכרת לעיל - יחודא עילאה - תפול עליו אימה ופחד, בחינת יראה כו' - וזהו בחינת גבורה שבגבורה.

ונכלל בה - במידת הגבורה והיראה - גם כן מדת הרחמנות על נפשו (תפארת שבגבורה), כשרואה שאין מתפעל מכל התבוננות הנזכרת לעיל, ואין פחד אלקים לנגד עיניו⁷⁹ - ההתבוננות לא מעוררת בו יראת השם, ונמשל כבהמות נדמו⁸⁰ - הוא נדמה לבהמה בכך שאינו מתפעל מכלום, "כי הוא מחמת טמטום הלב, שטמטם ונעשה לב אבן" (מאה"ז הנחת הר"פ), אי לזאת, יעורר רחמים רבים על נפשו, ויבקש רחמים בתפילתו שיהיה גילוי אלקותו יתברך - כדי שנפשו תוכל להתפעל מאלקות.

וזהו [שאומרים ומבקשים בתפילה:] 'ברוך אתה הוי"ה, שיהיה בבחינת התגלות - 'אתה' לנוכח, ולא בבחינת הסתר.

'ברוך' - המשכה; 'אתה' - לנוכח, בגילוי; הוי' - של אלקות. כלומר, בקשה שתהיה המשכת אלקות למטה בגילוי.

וזהו שאמרו רז"ל⁸¹: 'אל יעשה אדם תפילתו

קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום'.

פירושו לפי פשוטו, אל יעשה תפילתו כאדם שיש עליו חובה דבר קבוע, ואומר: אימתי אפרוק מעלי חוב זה. אי נמי, 'קבע', כאדם שקבוע לו לקרוא פרק אחד פרשה אחת, שאומר אותה בקריאה בעלמא, ואינו אומרה בלשון תחנונים כאדם שמבקש רחמים (רע"ב).

צריך להבין מדוע נקט 'לפני המקום' דייקא, ולא לפני הקב"ה וכיוצא בזה.

[אלא הביאור הוא:]

- 'מקום', הוא בחינת יחודא עילאה⁸², 'הוא מקומו של עולם' - לא שהקב"ה נמצא בתוך העולם, והעולם בטל אליו, אלא 'הוא מקומו של עולם', כל העולם נמצא וקיים בו, ואין לו שום מציאות עצמאית, 'אין עוד מלבדו', שזהו בחינת יחודא עילאה.

[ולפי זה יבאר בעומק ביותר מה שאמרו

שתפילתו צריכה להיות רחמים ותחנונים לפני המקום:]

שיבקש רחמים שיהיה בחינה זו - המקום -

82. ב"ר פס"ח, ט. וראה ד"ה ציון במשפט תשל"ו ס"ב ובהערות שם (סה"מ מלוקט ח"ג ע' רלג).

79. תהלים לו, ב.

80. תהלים מט, יג. כא.

81. ראה אבות פ"ב, מ"ג.

בחינה זו בגילוי, דהיינו שיהיה התגלות אלקות כו', וכן כל פרטי המדות כלולים גם כן במדת הגבורה כנוכר לעיל, וכן כל ז' מדות ופרטיותיהן יהפך לה' לבדו ליכלל וליבטל ביחודו ואחדותו יתברך, וזהו בחינת מ"ב מסעות ששה פעמים ז' הם מ"ב.

ג. והנה ממעלה למטה הם מ"ט, כמו בספירת העומר שממשיכים מקיפים מלמעלה למטה לכל הז' מדות עליונות, היום יום כו', כל פרטיותיהן, דהיינו גם בחינת מלכות שבכל מדה לך ה' הממלכה בחינת יש' וגילוי, כמו שכתוב להנחיל אוהבי יש, מה שאין כן המסעות שהם ממטה למעלה אינם כי אם

פרק ה

ההפרש בין בירור מ"ט מידות בספירת העומר לבין בירור מ"ב מידות בהעבודה של יציאת מצרים

[הולך ומבאר מדוע מידת המלכות לא נכללה בהעבודה האמורה, אלא רק ו' מידות כפי שכלולות בכל ז' המידות:]

ג. והנה, ממעלה למטה הם מ"ט [מידות] - בשונה להמבואר לעיל בעבודת המסעות לצאת ממצרים, שהן רק מ"ב מידות.

כמו בספירת העומר, שממשיכים 'מקיפים' - אורות בלתי מוגבלים - מלמעלה למטה לכל הז' מדות עליונות, 'היום יום כו' - כך וכך לעומר, שבאמירה זו ממשיכים אור עליון זה למידה פרטית, כל פרטיותה - כפי שכלולות זו בזו, דהיינו, גם בחינת מלכות שבכל מדה, "לך ה' הממלכה", בחינת יש' וגילוי - כי מלכות גורמת תחושת הישות בכך שמעלימה ומסתירה על השפע האלקי, כנ"ל, כמו שכתוב⁸³ "להנחיל אוהבי יש" - כלומר, כאשר עוסקים בהעבודה בדרך מלמעלה למטה, בהמשכת אלקות מלמעלה למטה כדי להפוך את המידות (כמו שהוא בספירת העומר), אזי גם מידת המלכות כלולה, להמשיך גם במידה זו גילוי אור עליון

בגילוי [למטה], דהיינו, שיהיה התגלות אלקות כו' - גילוי בחינת יחודא עילאה' למטה, כמו שהוא בגילוי למעלה. ומאחר שהאלקות באה בגילוי, נפשו אכן תתפעל ממנה.

- וזהו תפארת (רחמים) שבגבורה (יראה).

וכן כל פרטי המדות כלולים גם כן במדת הגבורה, כנוכר לעיל - במידת החסד והאהבה.

וכן כל ז' מדות - כפי שהן לעצמן - ופרטיותיהן - כפי שהן כלולות זו בזו - יהפך לה' לבדו, ליכלל וליבטל ביחודו ואחדותו יתברך - היינו, על האדם להפוך גם כן את כל ו' המידות כפי שכלולות במידת הגבורה, כמו שצריך לעשות כן במידת החסד.

וזהו בחינת מ"ב מסעות - ששה פעמים ז', הם מ"ב - לברר ולהפוך את כל המידות ופרטיותיהן, ובכך לצאת ממצרים, מכל המיצרים והגבולים הנפשיים של האדם. ולכן מסעות אלו היו במדבר העמים, מקור חיות הקליפות, כדי להפוך גם אותם לקדושה. ודבר זה נפעל בכוח משה, היינו, על ידי ההתבוננות ביחודא עילאה', שזוהי בחינתו (כנ"ל בענין 'מן המים משיתיהו').

ששה לבד בכל מדה, כי צריך להיות בחינת אין ולא בחינת יש להרגיש מדותיו כמו שאמר רבי יוחנן בן זכאי ואיני יודע באיזה כו', והיינו לפי שלא ידע ולא הרגיש בחינת אהבה ויראה שלו וכו'.

והנה למסעות הנזכרות לעיל היה צריך גם כן לבחינת אהרן, כי אהרן אותיות נראה, שהוא בחינת גילוי מן ההעלם והוא בחינת אהרן, כמו

מלמעלה כדי לבטל את תחושת הישות הבאה ממנה.

מה שאין בן המסעות, שהם ממטה למעלה - לצאת ממצרים מלמטה למעלה בכוח עבודת האדם, אינם כי אם ששה לבד בכל מדה - ללא מידת המלכות.

[והטעם לכך:]

כי צריך להיות בחינת 'אין', ולא בחינת 'יש' להרגיש מדותיו - ומלכות עניינה גילוי ו'יש', ולכן אינה בכלל עבודה זו של המ"ב מסעות מלמטה למעלה. שכן המלכות שבכל מידה (מלכות שבחסד, מלכות שבגבורה וכו') עניינה הוא הישות של מידה זו, היינו, להרגיש את אהבתו ויראתו וכו', ואי אפשר לצאת ממצרים על ידי הרגשת הישות ומציאות העצמית, אלא להיפך, על ידי ביטול והתעלות מעל מציאותו האישית. ולכן בעבודה זו לעלות מלמטה למעלה לא נכללה מידת המלכות. משא"כ כאשר מתייחסים עם ספירה זו בדרך מלמעלה למטה, בהמשכת אור אלקי עליון עליה, הרי יכול לכלול בעבודה זו גם את המלכות, כי אור נעלה זה בכוחו לבטל את הישות הנובעת ממידה זו, אבל כאשר באים מלמטה למעלה, ומתחילים מהאדם המרגיש את מציאותו, לא ניתן להפוך מידה זו. כמו שאמר רבי יוחנן בן זכאי⁸⁴: 'ואיני יודע

באיזה כו' [דרך מוליכין אותי].

- כי לפי פשוטו יש לתמוה, וכי לא ידע שהוא צדיק ויזכה לגן עדן?

והיינו, לפי שלא ידע⁸⁵ ולא הרגיש בחינת אהבה ויראה שלו וכו' - כי זוהי תכלית הכוונה, להתעלות מעל ישותו ומציאותו, לצאת ממצרים, בדרך מלמטה למעלה, ובעבודה זו, כאמור, לא כלולה מידת המלכות - תחושת הישות. ומאחר שלא הרגיש את אהבתו ויראתו להשם, הרי לא ידע את דרגתו הרוחנית והאם יזכה לגן עדן.

פרק ו

יישוב הקושיות: מה הצורך בבחינת אהרן ליציאת מצרים, מהו 'ויסעו ויחננו', מהי בחינת ירדן ירחו

[הולך ומבאר מדוע מסעות אלו לברר ולהפוך את המידות לצאת ממצרים היו בכוחו של אהרן גם כן, כמו שכתוב 'ביד משה ואהרן' (כי עד כאן נתבארה רק את הנחיצות של בחינת משה - 'יחודא עילאה'):]

והנה, למסעות הנזכרות לעיל היה צריך גם כן לבחינת אהרן - כמו שכתוב 'אשר יצאו מארץ מצרים ביד משה ואהרן'.

כי 'אהרן' אותיות 'נראה'⁸⁶ - ומכך שאותיות אלו כאותיות אלו מוכח שגם התוכן שלהם דומה זה לזה.

86. מק"מ והרמ"ז בזה"ג קג, א. וראה תו"א פב, ב. ולקו"ת בהעלותך ל, א (ובביאורנו בזה).

84. ברכות כח, ב.

85. ראה לקו"ש חט"ז ע' 271 בארוכה וש"נ.

שכתוב ובהעלות אהרן את הנרות, ולא נאמר ובהדליק אהרן את הנרות, כי הנרות הם נשמות ישראל כמו שכתוב נר הוי' נשמת אדם, ואהרן הוא המעלה את הנרות אל מול פני המנורה פירוש שהעלה אותם שיהיה בהם גילוי בחינת נר הוי' נשמת אדם.⁸⁷

והנה כל מ"ב מסעות הם בחינת רצוא ממטה למעלה, וזהו ענין קריאת פט ב שמע, אשר בפרשה שמע יש שם מ"ב תיבין מואהבת עד ובשעריך,⁸⁸

את הכוח לעלות אל השם באהבה עזה ולצאת ממצרים. ודבר זה נחוץ במסעות הנ"ל כדי לצאת ממצרים (ראה בהגהת הצ"צ כאן ליתר ביאור).⁸⁹

[וכעת יבאר קושיא מתחילת המאמר – מהי המשמעות הפנימית של ענין 'ויסעו' ו'ויחננו' במסעות אלו, ומדוע בחנייתם אמרו 'שובה ה':']

והנה, כל מ"ב מסעות הם בחינת 'רצוא' ממטה למעלה – התשוקה והרצון של האדם לעלות למעלה לצאת מההגבלות שלו (בחינת מצרים) ולהכליל ולהבטל באלקות.

וזהו ענין קריאת שמע – להגיע ל'רצוא' זה על ידי ההתבוננות ב'ה' אחד' – יחודא עילאה, בחינת משה, כמבואר לעיל, אשר בפרשה 'שמע' יש שם מ"ב תיבין מ"ואהבת" עד "ובשעריך" – להורות על כך שעניינה הוא עלייה מלמטה למעלה, כמו שם מ"ב הנ"ל.⁹⁰

שהוא בחינת גילוי מן ההעלם, והוא בחינת אהרן – עניינו הוא להביא דבר מסוים מההעלם אל הגילוי.

כמו שכתוב⁸⁷ – על עבודת אהרן – "ובהעלות אהרן את הנרות", ולא נאמר 'ובהדליק אהרן את הנרות' – שזה היה משמע שאהרן יוצר את מציאות הנר (ולא רק מגלה אותה).

[אלא הביאור הוא:]

כי הנרות הם נשמות ישראל, כמו שכתוב⁸⁸ "נר הוי' נשמת אדם", ואהרן הוא המעלה את הנרות "אל מול פני המנורה"⁸⁹, פירוש, שהעלה אותם שיהיה בהם גילוי בחינת 'נר הוי' נשמת אדם' – היינו, עבודת אהרן היתה לא ליצור דבר חדש בנשמות ישראל, אלא רק להביא מההעלם אל הגילוי (להעלות את הנרות, ולא להדליק אותם) את נשמתם הקדושה. היינו, שמשפיע בהם

הנהגות צמח צדק

ח. וזהו בחינת 'שושבינא דמטרוניתא' – אהרן הוא השושבין של המלכה, נשמות ישראל, המלוה ומוליך אותן מלמטה למעלה באהבה עזה אל השם. ולכן, נקראות כל המסעות על שם אהרן – למרות שמקצת מהן היו אחרי מיתתו, שהוא אחד משבעה רועים המפרנסים לנשמות ישראל – שפע רוחני המסייע אותן בעבודתן את השם. וההשפעה הפרטית של אהרן היא אהבת השם, שיהיה בכוון לעלות מלמטה למעלה ולהכליל בו יתברך. וגם הכהן גדול אשר מבניו – של אהרן – יש בו בחינת זו כו', שנקרא 'שושבינא דמטרוניתא'. ועיין מזה שנתבאר בפרשת מקץ בד"ה 'ענין חנוכה' [תו"א לב, ב. וראה בביאורנו בזה]. ובפרשת בהעלותך על פסוק 'בהעלותך את הנרות' [לקו"ת כט, ג. וראה בביאורנו בזה]. ט. וכמו שנתבאר מזה בד"ה והנה מנורת זהב [לקו"ת פ' בהעלותך לד סע"ד. לו, ג] – וזה לשונו שם: "מואהבת עד ובשעריך הם מ"ב תיבין שהוא כנגד שם מ"ב דאנא בכח כמ"ש בפע"ח שער הק"ש פכ"ה והוא ג"כ בחי' מ"ב מסעות

89. במדבר ח, ב.

87. שמות ל, ח.

88. משלי כ, כז.

ואחר כך ויחנו בחינת שוב, והוא בחינת שמונה עשרה שאחר קריאת שמע שאומרים ברוך אתה הוי"ה ברוך הוא מלשון בריכה שיוברך ויומשך להיות בבחינת גילוי בחינת אתה שהוא לנוכח, וזהו ובנוחה יאמר שובה כו'.

והנה עיקר ותכלית נסיעתן היה לצאת מבחינת מצרים בחינת מיצר וגבול, שאפילו גן עדן העליון הוא בחינת גבול ומיצר בחינת השגה כו', ולכן כל המ"ב מסעות נקראות הכל אשר יצאו מארץ מצרים, והיינו עד חנייתם בירדן יריחו, יריחו הוא בחינת ריח, והנה בחינת ריח הוא בחינת הארה

מיצר וגבול, שניתן להשגה, ואילו תכלית היציאה היא לצאת ולעלות למעלה גם מבחינת השגה, להכלל באור אין סוף ב"ה עצמו ד'לית מחשבה תפיסא ביה כלל'.

ולכן, כל המ"ב מסעות (ולא רק הנסיעה הראשונה מרעמסס לסוכות) נקראות הכל "אשר יצאו מארץ מצרים" - כי כדי לצאת מכל המיצרים וגבולים, כולל גם מיצרים רוחניים נעלים (כגן עדן), יש צורך במ"ב מסעות, שהוא תכלית העלייה מכל המיצרים.

[יתרץ עוד קושיא מתחילת המאמר - מדוע עיקר נסיעתם היתה להגיע לירדן יריחו:]
והיינו, עד חנייתם בירדן יריחו.

הסימן לכך שיצאו מכל המיצרים וגבולים הוא כאשר מגיעים לבחינת ירדן יריחו.

[מבאר ענין ירדן יריחו:]

'יריחו' - הוא בחינת ריח - שהרי יריחו מלשון ריח.

[מבאר ענין הריח:]

והנה, בחינת ריח הוא בחינת הארה מועטת

ואחר כך - אחרי עבודת המסעות, 'רצוא' - "ויחנו" - בחינת 'שוב' - חנייתם ממסעם, היינו, העבודה לשוב ולחזור מ'רצוא' זה בכדי להמשיך ולגלות אלקות למטה.

והוא בחינת שמונה עשרה שאחר קריאת שמע, שאומרים [בה] 'ברוך אתה הוי"ה' - 'ברוך' הוא מלשון 'בריכה' (כנ"ל), 'שיוברך' ויומשך להיות בבחינת גילוי, בחינת 'אתה', שהוא לנוכח - היינו, המשכת אלקות מלמעלה למטה מן ההעלם אל הגילוי.

וזהו "ובנוחה יאמר: שובה כו'" - כי 'ויחנו' הוא ענין עבודת ה'שוב' הבאה אחרי המסעות - עבודת ה'רצוא'.

[יתרץ את הקושיא הראשונה מתחילת המאמר:]

והנה, עיקר ותכלית נסיעתן היה לצאת מבחינת מצרים, בחינת מיצר וגבול, שאפילו גן עדן העליון הוא בחינת גבול ומיצר, בחינת השגה כו' - בגן עדן 'נהנין מזיו השכינה' כתוצאה מכך שמשגיגים שם אלקות, והרי ענין ההשגה מורה על כך שגן עדן הוא עדיין בחינת

הנהות צמח צדק

דיצ"מ כי בכל יום צ"ל בחי' יצ"מ היינו ממיצר תאוות נפש הבהמית והגוף כו'. והיינו בק"ש כמו שמסיים בק"ש אשר הוצאתיך מארץ מצרים כו' ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי, ושם נתבאר הענין דאנא בכח הם שבעה פסוקים שבכל אחד ו' תיבות וזהו ענין שבעה נרות המנורה. כי שם מ"ב הוא בחי' העלאה ובשתיים יעופף כו' והיינו בחי' בהעלותך את הנרות כו' להיות ואהבת בכל מאדך, ולכן ואהבת ב"פ אור בחי' ההעלאה וההטבה".

מועטת מעצמות הדבר כמו שכתוב וריח אפך כתפוחים שהריח אינו ממהות התפוח עצמו, והנה כתיב וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויתן לך האלהים מטל השמים כו', וכן בזהר בלק' אמרו בריחא דלבושייכו כו', כי בגדים הם בחינת מצות שהם בחינת מקיפים שהם בחינת רצון שלמעלה מהחכמה וההשגה, ואורייתא מחכמה נפקת, כי בבחינת החכמה יש בו בחינת השגה, ולכן נהנים מזיו השכינה כו'. אך בחינת רצון העליון שלמעלה מבחינת חכמה אין בו

מחכמתו, ודרגת הרצון היא בחינת מקיף שלמעלה מהתלבשות פנימית⁹², וזהו כענין הבגדים שהם מקיפים את האדם (וזהו גם הטעם שמבואר בקבלה⁹³ אשר על ידי קיום המצוות מתהווים לבושים רוחניים לנשמתו, כי מאחר ששורש המצוות הוא ברצונו יתברך, אור מקיף, לכן על ידי קיומן נוצר נמשך אור מקיף על נפש האדם ומאור זה נעשה לבוש מקיף לנפשו).

ו'אורייתא מחכמה נפקת'⁹⁴ - התורה נמשכת מחכמה, כי בבחינת החכמה יש בו בחינת השגה. ולכן, 'נהנים מזיו השכינה'⁹⁵ כו' - כי הוא רק זיו והארה אלקית, ובזה שייכת השגה.

אך, בחינת רצון העליון שלמעלה מבחינת חכמה, אין בו השגה⁹⁶ - כי הוא למעלה מהשגה לגמרי, תכלית ענין היציאה ממצרים, כנ"ל.

מעצמות הדבר - רק הריח של הדבר ולא הדבר עצמו, כמו שכתוב⁹⁰ "וְרִיחַ אִפְּךָ כְּתַפְּחוֹתִים", שהריח אינו ממהות התפוח עצמו.

דהיינו: ריח מורה על הארה מועטת מעצמות הדבר.

וחנה - יש שייכות בין ריח לבגדים, שהרי - כתיב⁹¹ "וְרִיחַ אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ ... וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מְטַל הַשָּׁמַיִם כו'".

וכן בזהר בלק' אמרו: 'בריחא דלבושייכו כו' - מסופר בזהר שהינוקא אמר לכמה תנאים שמריח לבושיהם נודע שלא קראו קריאת שמע. הרי הוכחה נוספת שיש שייכות בין ריח לבגדים.

כי 'בגדים' הם בחינת מצות, שהם בחינת 'מקיפים', שהם בחינת רצון שלמעלה מהחכמה וההשגה - המצוות הן רצונו יתברך שלמעלה

הנהות צמח צדק

י. קפ"ו ע"א.

הוא למעלה - רצונו ית' הוא מדריגה נעלית מאד באלקות, ואינו רק התפשטות והארה ממנו ית', אלא הוא הוא האור אין סוף עצמו (בחינת 'כתר עליון' שלמעלה מעשר הספירות).

93. תניא אגה"ק סכ"ט (ע' 296). ובתו"א טז, א. עו, ב. עט, ב. וראה ד"ה ואברהם זקן תשל"ח (סח"מ מלוקט ח"א ע' רפט).

94. זח"ב קכא, א. וראה גם כן פה, א. זח"ג פא, א.

95. ברכות יז, א.

96. ראה לקו"ת ד"ה תקעו (נד, א. ואילך) - חסידות מבוארת מועדים ח"א ע' צ' ואילך.

90. שה"ש ז, ט.

91. בראשית כז, כז-כח.

92. ליתר ביאור: הרצון הוא מדריגה עליונה מאד וכמו עד"מ כח הרצון בנפש האדם שהוא כח 'מקיף' מאחר שאינו מתלבש בשום אבר פרטי, בניגוד לשאר כוחות הנפש שהם גילויים והתפשטות מהנפש כדי להתלבש באבר מיוחד המתאים לגילוי ההוא ולפעול על ידו, כמו כח הראיה בעין וכח ההילוך ברגליים וכיוצא בזה ואילו הרצון הוא המשכת והטיית הנפש עצמה וכאשר אדם רוצה באיזה דבר, הרי כל נפשו (ולא רק כח פרטי והתפשטות מהנפש) נמשכת לדבר ההוא. וכך

השגה, ולכן אמרו רז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, ושכר מצוה מצוה, היינו המצוה עצמה שלמעלה מעלה מבחינת עולם הבא, ולכן כתיב וירח את ריח בגדיו כו' ויתן לך, שמבחינת ריח נמשך בחינת ברכה מטל השמים שהיא תורה שבכתב, ומשמני הארץ תורה שבעל פה, שמקורם ושרשם הוא מבחינת ריח בגדיו המקיפים כו' שהוא למעלה מהחכמה ובינה שהם תורה שבכתב ותורה שבעל פה, דהיינו בחינת רצון העליון, ולכן אין בו בחינת השגה, כי אם בבחינת ריח, וכמו שכתוב גבי קרבנות ריח ניחוח להוי', ניחוח הוא לשון נחות דרגא, מבחינת ריח נמשך להיות הויה חדשה גבוה מאד נעלה, ולעיתיד לבוא

ברכה - והמשכה - מ'מל השמים', שהיא תורה שבכתב (שמים), ומ'שמני הארץ' - תורה שבעל פה (ארץ), שמקורם ושרשם - של תורה שבעל פה ושבכתב - הוא מבחינת 'ריח בגדיו' המקיפים כו', שהוא למעלה מהחכמה ובינה, שהם תורה שבכתב ותורה שבעל פה - כפי שיורדות ומשתלשלות למטה בטעמי וסברות התורה, דהיינו, בחינת רצון העליון - שרשן האמיתי הוא בבחינת רצון העליון שלמעלה מחכמה והטעם, בחינת המקיף.

ולכן, אין בו - בבחינת רצון, בגדיו - בחינת השגה, כי אם בבחינת ריח - הארה מהדבר ולא השגת עצמיות הדבר, כנ"ל. ולכן כתיב וירח את ריח בגדיו, השיג רק את הריח וההארה מבחינת בגדיו, כי בחינת הבגדים עצמה היא למעלה מהשגה.

וכמו שכתוב גבי קרבנות "ריח ניחוח להוי"⁹⁹, 'ניחוח' הוא לשון 'נחות דרגא'¹⁰⁰ - ירידת מדרגה, מבחינת 'ריח' נמשך להיות הויה חדשה גבוה מאד נעלה - "בחינת מקיפים" (מאה"ז הנחת הר"פ). היינו, על ידי קיום מצות הקרבנות, ממשיכים מבחינת האור מקיף למטה. וזהו 'ריח

ולכן, אמרו רז"ל⁹⁷ יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא' - כי בעולם הבא יש רק את 'זיו השכינה' זיו והארה אלקית בלבד ששייכת בה השגה ותפיסה, משא"כ בעולם הזה יש המשכת רצון העליון שלמעלה מהשגה על ידי קיום המצוות, ששרשן מרצון העליון יתברך.

ו'שכר מצוה - מצוה'⁹⁸ - פירושו לפי פשוטו (ע"פ פי' הרע"ב) "שמן השמים מסייעין ומזמינים ביד מי שעשה מצוה אחת שיעשה אחרת כדי לתת לו שכר על שתיהן".

[פירושו הפנימי בהמשך להנ"ל:]

היינו, המצוה עצמה שלמעלה מעלה מבחינת עולם הבא - שכר של המצוה היא המצוה בעצמה, היינו, ההמשכה האלקית המאירה על ידי קיום המצוה, כי על ידי המצוה נמשך רצונו יתברך, כנ"ל, שלמעלה אפילו מהאור המתגלה בעולם הבא (זיו השכינה).

ולכן, כתיב "וירח את ריח בגדיו כו' [ויברכהו], ויתן לך".

- שמבחינת 'ריח' - מקיף, רצון - נמשך בחינת

99. ויקרא א, ט. ובכ"מ.

100. יבמות סג, א.

97. אבות פ"ד, מ"ז.

98. שם פ"ד, מ"ב.

יתגלה בחינה זו והריחו ביראת ה' ולא למראה עיניו ישפוט כו', דמורה ודאין, וזהו גם כן בחינת ירדן יריחו וכו' ודי למבין.

ניחוח להוי", המשכה (ניחוח) מבחינת ריח להיות הויה חדשה גבוהה מאד, "בחינת מקיפים". ולעתיד לבוא יתגלה בחינה זו - המשכת הרצון שעל ידי המצוות, בחינת הריח, [כמו שכתוב על משיח] "וְהָרִיחוּ בִּירְאֵת ה' וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט כו'" ¹⁰¹, [ואמרו רז"ל ¹⁰² בפירוש 'והריחו', לשון ריח] דְּמוּרָה וְדָאִין ¹⁰³ - הוא מריח ודן דין באנשים. בחינת הריח דווקא, כי בזמן המשיח יהיה גילוי בחינת הריח. וזהו גם כן בחינת 'ירדן יריחו' וכו' - בחינת הריח, רצון המקיף. ולכן המסעות הן עד שמגיע לירדן יריחו, היינו, שצריך לעלות תמיד ממדריגה למדריגה בעבודת השם ובבירור המידות, עד בחינת 'ירדן יריחו', הגילוי של לעתיד לבוא, ודי למבין.

"ולכן, עד סוף כל המסעות עד ירדן יריחו, היה הכל בחינת יציאת מצרים כי גם עולם הבא אשר 'נהנין' ומשיגים וכו', הוא בחינת מיצר, עד

ניחוח להוי", המשכה (ניחוח) מבחינת ריח להיות הויה חדשה גבוהה מאד, "בחינת מקיפים".

ולעתיד לבוא יתגלה בחינה זו - המשכת הרצון שעל ידי המצוות, בחינת הריח, [כמו שכתוב על משיח] "וְהָרִיחוּ בִּירְאֵת ה' וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט כו'" ¹⁰¹, [ואמרו רז"ל ¹⁰² בפירוש 'והריחו', לשון ריח] דְּמוּרָה וְדָאִין ¹⁰³ - הוא מריח ודן דין באנשים. בחינת הריח דווקא, כי בזמן המשיח יהיה גילוי בחינת הריח.

וזהו גם כן בחינת 'ירדן יריחו' וכו' - בחינת הריח, רצון המקיף. ולכן המסעות הן עד שמגיע לירדן יריחו, היינו, שצריך לעלות תמיד ממדריגה למדריגה בעבודת השם ובבירור המידות, עד בחינת 'ירדן יריחו', הגילוי של לעתיד לבוא, ודי למבין.

"ולכן, עד סוף כל המסעות עד ירדן יריחו, היה הכל בחינת יציאת מצרים כי גם עולם הבא אשר 'נהנין' ומשיגים וכו', הוא בחינת מיצר, עד

ושס"ה מל"ת באים מההעלם אל הגילוי בתושבע"פ ורישי דקרא שמע בני מוסר אביך קאי אתורה שבכתב דנפקא מחכמה עילאה הנק' בשם אב. וזהו שכתוב אשת חיל עטרת בעלה כי התורה שבע"פ הנק' אשת חיל המולידה ומעמדת חיילות הרבה כמ"ש ועלמות אין מספר אל תקרי עלמות אלא עלמות אלו הלכות דלית לון חושבנא כמ"ש בתיקונים".

103. סנהדרין צג, ב. וראה בארוכה בד"ה והריחו תשכ"ג (תו"מ חל"ו ע' 290).

101. ישעי' יא, ג.

102. ראה זח"ב (בהוספות) רעו, ב. וראה תניא קנא, א. ושם: "כל המצוות בין מ"ע בין מל"ת הן סתומות ולא מפורשות וגלויות וידועות אלא ע"י תורה שבע"פ ומשום הכי כתיב על תושבע"פ אל תטוש תורת אמך כמ"ש בזהר משום שעד"מ כמו שכל אברי הולד כלולים בטיפת האב בהעלם גדול והאם מוציאתו לידי גילוי בלידתה ולד שלם ברמ"ח איברים ושס"ה גידים ככה ממש כל רמ"ח מ"ע

ברוכים הבאים לאוצר הגדול של שיעורי חסידות

אוצר כלום של מגוון שיעורים בכל המקצועות
בחסידות

מכונס לפונדק אחד באופן הכי נוח והכי יפה
ממיטב המשפיעים שיחי'

היכנס

תרום

הרשמה לרשימת התפוצה

מומלצים

שיעור שבועי בדרך מצותיך
הרב מענדל וועכטער - באדיש

מיוחד! לפרשת תצוה
תורה אור סאמר ד"ה ועשית ציץ

מיוחד! לפרשת תצוה
תורה אור סאמר ד"ה ועשית ציץ

ברוך שהחיינו וקימנו לזמן הזה!

בשמחה רבה אנו רוצים להודיע שבעזרת השם נפתח
שערי האתר החדש

המכיל אלפי שיעורים בחסידות: תניא, תורה אור, לקוטי תורה, דרך
מצותיך, מאמרי חסידות ועוד - הכל בסדר מסודר דבר דבור על
אופניו, שעדיין לא נראה כבושם הזה.

כמו כן, אפשר למצוא שיעורים מסודר לפי פרשת השבוע ומועדים
ונושאים שונים.

כתובת האתר: otzerhachassidus.com

סעמי וראו כי טוב...

מכון לעצבך באמת

השליח הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת שטערנא שרה שיחיו

מיניץ

לזכות

הילדים מנחם מענדל, אייזיק גרשון, צמח, משה, וחי' מושקא שיחיו

מיניץ

שיחיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה, ושירו מהם
הוריהם אידישע חסידישע נחת

נדבת

ר' יוסף הלוי וזוגתו מרת חנה מלכה שיחיו

גורביץ

לזכות

כל משפחתו

שיחיו להם ברכות בטוב הנראה והנגלה בכל מכל כל, ושירו מהם
הוריהם אידישע חסידישע נחת

לעילוי נשמת הרה"ת הר' אליהו ציון בן הרה"ת ר' חנניה ומרת ברוכה

ולזכות מרת סופי' בת גרז שתבדל לחיים טובים וארוכים ולזכות ר' חיים שמעון בן רחל,
ומרת חי' לאה בת ראשקא שיחיו

נדבת אוריאל בן סופי' וזוגתו מרת חנה טויבע בת חי' לאה ומשפחתם שיחיו
להצלחה רבה בגו"ר

לזכות הרה"ת ר' שמואל דוד וזוגתו שיחיו

ניומאן וכל משפחתם

לזכות ר' יעקב בן חנה שיחיו גרסון וכל משפחתו

לזכות משפחת באביטש

שיתברכו בכטו"ס בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

לזכות משפחת אהרן

שיתברכו בכטו"ס בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

Refuah Sheleima for
Daniel Reuvein ben Dina
Donated Anonymously

לזכות

הרה"ת ר' לוי הלוי בן שרה

וזוגתו מרת שיינא מלכה בת רחל

ובניהם יהודית, צבי הירש הלוי, חי' מושקא

בת שיינא מלכה

לזכות

הרה"ת ר' שלום דובער וזוגתו מרת חי' מושקא

גורביץ וכל משפחתם

לזכות התמים אליה סילפין

לזכות הרה"ת ר' נפתלי

מיכאלאווסקי וכל משפחתו

לזכות הרה"ת ר' אברהם

אברמסון וכל משפחתו

לזכות התמים מיכאל זהבי

לזכות לוי וזוגתו מרת רבקה לאה

ובניהם חי' מושקא, מנחם

מענדל, ובתיה מינא געלב

לזכות הרה"ת ר' שרגא

פייועל בראוד

לזכות הרה"ת ר' יוסף רסקין וכל

משפחתו

לזכות

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ולזכות

הרבנית הצדקנית חי' מושקא

לזכות הרה"ת ר' אברהם דוד

ומרת רחל לאה טיברג

לע"נ בתיה בת שלמה הלוי ע"ה

מנדבים חודשיים

לזכות הרה"ת ר' ישראל מאיר
אברמסון וכל משפחתו

לע"נ הרה"ת אברהם ישעי'
בהרה"ת עובדי' ע"ה שטראקס

לזכות בת שבע שתחי'
בת הרה"ת יוחנן מרזוב
וכל משפחתו

לזכות דינה בת שבע
בת מאירה אסתר

לזכות פערל רייזל
בת אהובה ברכה

לזכות הרה"ת ר' יהושע
בירקאוויץ וכל משפחתו

לע"נ רבקה אלטא
בת חנה לאה ע"ה

לע"נ הילדה היקרה עדאל שיינא
ע"ה בת הרה"ת מרדכי אליה
ילחט"א האנאווער

לזכות הרה"ת ר' אביגדור
סימאנדס וכל משפחתו

לזכות הרה"ת ר' חיים משה
וזוגתו מנוחה רחל ובניהם מנחם
מענדל ופעסיא

לע"נ ראובן אברהם
בן אלתר שלמה זלמן

לע"נ הרה"ח הרה"ת ר' שמואל
אייזיק הלוי ע"ה פאפאק
נדפס על ידי ולזכות משפחתו

לזכות ולרפו"ש עבור
חי' אלה שתחי' בת ריסא
ולזכות עמנואל בן חי' סאשה

לזכות ולרפו"ש ליסוף יצחק בן
אירים ודורי בן אורה
לזכות אשר בן רינה לזיווג
משורש נשמתו ולגאולה שלימה
של עם ישראל
בקרוב ממש

לזכות ולרפו"ש לשאול אליהו
שיחי' בן חנה רבקה שתחי'

לזכות מרת חנה מינא
בת שושנה אביבה

לע"נ הר"ר כתריאל שלום בן
הר"ר חיים יצחק ע"ה

לזכות הרה"ת ר' יונתן מיכאל
הכהן בן ריסא, וכל משפחתו
לזכות הרה"ת ר' נחמן דוב שיחי'
בן מאלע, וכל משפחתו

לע"נ יחזקאל בן יוסף חיים
ולע"נ רבקה בת יחזקאל

לע"נ ר' ראובן בן ר' יוסף
רובינשטיין ע"ה נדבת
חתנו ר' מיכל קארצאג

לזכות יהודית
ולזכות אחיותיה חי' מושקא,
זעלדא, ואחיה שרגא
פייוויש, מנחם מענדל
נדבת הורי' מרדכי אברהם
ישעיהו וזוגתו מרת אסתר שפרה
טלזנר

לזכות הרב ומשפיע שמואל לו,
שימשיך בעבודתו הקודש
מאת תלמידו שאול גנוגלי

לזכות
World Trade Copiers
ואברהם הולצברג

לזכות הת' מנחם מענדל
בן שיינא באשא

לזכות אסתר בת רחל

לזכות הילד חייל בצבאות ה'
אברהם זאב בן שיינא באשא

לזכות ר' לוי יצחק הלוי
וזוגתו מרת חנה קורניסקי
וכל יוצאי חלציהם
ולזכות 'חדר מנחם' מלבורן
אוסטרליה

נדפס באר'בות

